

LOKAAL GEZONDHEIDSBELEID 2020 – 2023

Een route naar positieve gezondheid

Rawpixel.com

Inhoudsopgave

Inleiding.....	3
Voorkomen is beter dan genezen	3
Hoe zijn we te werk gegaan?	4
Leeswijzer	4
Beleid in samenhang	5
Gezondheidsbeleid & het sociaal domein.....	5
Gezondheidsbeleid & de fysieke leefomgeving	5
Gezondheidsbeleid & sport.....	6
Gezondheidsbeleid & veiligheid	6
Stap 1: Een gezonde leefstijl	7
Voldoende bewegen	7
Verantwoordelijk middelengebruik	9
Stap 2: Gezond opgroeien.....	11
Een gezonde omgeving voor kinderen	11
Opgroeien met zelfvertrouwen	13
Stap 3: Iedereen doet mee	15
Omgaan met geld.....	15
Bestrijden van eenzaamheid.....	17
Hoe nu verder?	19
Bijlage 1: Betrokken partnerorganisaties	20
Bijlage 2: Gezondheidsanalyse	21

Inleiding

Waddinxveen, een gemeente waar inwoners met plezier opgroeien, zich ontwikkelen, meedoen aan de maatschappij en gezond ouder worden. Daar zetten wij ons de komende jaren voor in. Voor een sterke basis waarmee inwoners in hun kracht worden gezet. En dat doen we niet alleen. We werken samen met een groot aantal partnerorganisaties die een belangrijke bijdrage leveren aan de gezonde inwoner. Uniek in Waddinxveen is de intensieve manier waarop zij met elkaar samenwerken. Dit hebben we gemerkt tijdens de voorbereiding op deze routekaart. Zo'n 20 organisaties hebben meegedacht en geholpen om doelstellingen te formuleren. Daarnaast heeft een groot aantal van hen aangegeven ook een bijdrage te willen leveren aan de uitvoering.

Het ontwikkelen van lokaal gezondheidsbeleid is een wettelijke taak van de gemeente vanuit de Wet Publieke Gezondheid. Het huidige lokaal gezondheidsbeleid dateert uit 2014 en is aan vervanging toe. We doen dit in de vorm van een routekaart waarin doelstellingen en actiepunten zijn geformuleerd.

Voorkomen is beter dan genezen

We zetten ook de komende jaren in op preventie. We streven naar een sterke basis waarmee hulpvragen voorkomen worden. Oftewel, 'het beschermen en bevorderen van de kwaliteit van leven op het gebied van welzijn en gezondheid en het vergroten van kansen om het ontstaan, terugkeren of verergeren van problemen of achterstanden te voorkomen' (Zie Preventieplan Wadwijzer). Hierbij gaan we uit van de veerkracht van inwoners en het streven naar een betekenisvol leven. We kijken dus met een brede blik naar gezondheid en zien gezondheid als meer dan alleen maar het voorkomen van ziektes. Zo vinden we het niet alleen belangrijk dat inwoners geen overgewicht hebben, maar ook dat zij lekker in hun vel zitten

en regie ervaren over hun leven. Dit wordt ook wel positieve gezondheid genoemd. Er wordt hierin onderscheid gemaakt in zes dimensies van gezondheid: lichaamsfuncties, mentaal welbevinden, zingeving, kwaliteit van leven, meedoen en dagelijks functioneren. Deze dimensies komen terug bij elke stap in deze routekaart. We verbinden op deze manier verschillende maatschappelijke domeinen. Hiermee sluiten we aan bij de Regionale Handreiking Gezondheidsbeleid Hollands Midden.

Sinds 2018 bestaat het lokaal preventieteam. Dit team bestaat uit professionals van verschillende partnerorganisaties die hun expertise hebben gebundeld. Hiermee vormen zij één toegang voor inwoners die extra ondersteuning nodig hebben. De missie van het preventieteam is beschreven in het 'Preventiewerkplan Wadwijzer' en luidt als volgt:

- We willen dat de inwoners en hun directe omgeving alle kansen krijgen om op eigen kracht, met sociale steun of professionele hulp hun kwaliteit van het leven in stand te houden of te bevorderen.
- We bieden informatie, advies en ondersteuning om de kansen te vergroten om het ontstaan, terugkeren of verergeren van problemen of achterstanden te voorkómen.

Zoals beschreven in het preventiewerkplan zet het team zich in voor de thema's veilig leven, mentaal welbevinden, sociaal participeren, voldoende middelen, zorg voor een ander en gezond in de wijk. Dit vormt een belangrijke basis voor dit lokaal gezondheidsbeleid en de uitvoering ervan. Het preventieteam is dan ook nauw betrokken geweest bij het participatietraject voor deze routekaart.

Hoe zijn we te werk gegaan?

De ontwikkeling van de routekaart is gestart met het formuleren van uitgangspunten. Het doel is om nieuw lokaal gezondheidsbeleid te realiseren, dat;

1. aansluit op lokale trends en ontwikkelingen op het gebied van gezondheid
2. aansluit op landelijk en regionaal beleid
3. aansluit op bestaand gemeentelijk beleid
4. uitvoerbaar is en daarmee bijdraagt aan de bevordering en bescherming van gezondheid van inwoners

Om hier gehoor aan te geven is er zowel intern als extern een traject gestart. Binnen onze eigen organisatie is het huidige beleid tegen het licht gehouden en zijn de landelijke/regionale kaders in beeld gebracht. Op dit moment is een nieuwe landelijke nota in ontwikkeling die waarschijnlijk de volgende thema's zal bevatten: leefstijl, sociale/fysieke omgeving, bevorderen gezondheidspotentieel, druk op dagelijks leven en gezond ouder worden. Een groot deel van deze thema's komt terug in dit lokale gezondheidsbeleid. Daarnaast hebben we bekeken welk lokaal beleid raakvlakken heeft met het gezondheidsbeleid en welke uitgangspunten/thema's we hieruit willen meenemen. Denk bijvoorbeeld aan de uitgangspunten van het beleidskader sociaal domein (zie p.5).

Aan het externe traject hebben zo'n 20 verschillende partnerorganisaties deelgenomen. Zij hebben in twee inputsessies met ons meegedacht over de doelstellingen en actiepunten. Om een gericht gesprek te kunnen voeren is vooraf een gezondheidsanalyse opgesteld. Hierin zijn bestaande cijfers van onder andere de GGD en het CBS opgenomen over gezondheidsthema's zoals gewicht, het gebruik van genotsmiddelen, bevolkingssamenstelling en mentaal welbevinden. Deze analyse vormde de basis voor de twee inputsessies. Hierin is bekeken of de trends en ontwikkelingen uit de analyse werden herkend en volledig waren. Vervolgens is nagedacht over doelstellingen en de stappen die gezet moeten worden om deze te bereiken. Hierbij is rekening gehouden met bestaande netwerken van partnerorganisaties en de gemeente.

Tot slot is intern gekeken waar de doelstellingen en actiepunten uit de inputsessies het beste belegd kunnen worden. We willen zoveel mogelijk gebruik maken van de platforms die er al zijn en deze verder versterken.

Leeswijzer

Het volgende hoofdstuk beschrijft de samenhang van de routekaart met andere beleidsdomeinen. Eén van de uitgangspunten van het nieuw lokaal gezondheidsbeleid is dat het aansluit op bestaand gemeentelijk beleid. In dit hoofdstuk worden de raakvlakken met bestaand beleid toegelicht aan de hand van vier domeinen; het sociaal domein, het fysieke domein, het maatschappelijke domein (sport) en het veiligheidsdomein.

Bij het hoofdstuk daarna start de routekaart. Deze is in drie stappen beschreven. Stap 1 is een gezonde leefstijl, stap 2 is gezond opgroeien en stap 3 is iedereen doet mee. Deze stappen leiden ons naar positieve gezondheid voor de inwoners in Waddinxveen. Voor elke stap is omschreven wat we hieronder verstaan en aan welke dimensie van positieve gezondheid het bijdraagt. Verder zijn bij elke stap twee doelstellingen benoemd met actiepunten.

Tot slot volgt een hoofdstuk over de manier waarop de routekaart wordt uitgewerkt.

Beleid in samenhang

Zoals aangegeven in de inleiding heeft de routekaart naar positieve gezondheid veel raakvlakken met bestaand beleid van de gemeente Waddinxveen. In dit hoofdstuk wordt dit verder toegelicht per domein.

Gezondheidsbeleid & het sociaal domein

Het gezondheidsbeleid hangt samen met het beleidskader sociaal domein. Dit beleidskader bevat uitgangspunten die in het lokaal gezondheidsbeleid ook zijn meegenomen. Deze zijn als volgt geformuleerd:

- a) Inzet op preventie
We willen voorkomen dat mensen een hulpvraag krijgen. Als mensen een hulpvraag hebben, willen we voorkomen dat het erger wordt.
- b) Iedereen doet mee
We willen dat iedereen in de gemeente tot zijn recht komt en dat kinderen gezond en veilig opgroeien tot zelfstandige volwassenen die deelnemen aan sociale, economische, culturele, educatieve en sport activiteiten.
- c) Integraliteit en maatwerk
Wanneer een inwoner een hulpvraag heeft wordt de gehele situatie in kaart gebracht om de vraag te verduidelijken. Hierin wordt nauw samengewerkt tussen het preventieteam en consultants in het sociaal team.
- d) Duurzaamheid en nazorg
We willen voorkomen dat een inwoner weer in een hulpsituatie terechtkomt.
- e) Samenredzaamheid
We zien dat de kracht zit in het netwerk en omgeving. Wij vinden het belangrijk dat niet alleen wordt gekeken naar wat iemand zelf kan en wil, maar ook wat de sociale omgeving daarin kan betekenen.

Deze uitgangspunten staan ook centraal in dit gezondheidsbeleid. Er is bekeken welke onderwerpen de komende jaren extra aandacht vragen om aan

deze uitgangspunten te kunnen voldoen. Hierbij ligt de nadruk op algemene en licht preventieve voorzieningen. Hiermee worden voorzieningen bedoeld die voor een brede doelgroep beschikbaar zijn. Denk bijvoorbeeld aan de Jeugdgezondheidszorg die tijdens verschillende contactmomenten de ontwikkeling van kinderen volgt. Het gaat in het gezondheidsbeleid dus vooral over universele preventie, oftewel 'inwoners en hun omgeving informeren en motiveren om te anticiperen op algemene kansen om de kwaliteit van het leven in stand te houden of te bevorderen' (zie Preventieplan Wadwijzer). In de uitwerking van het beleidskader sociaal domein komen ook de andere vormen van preventie (selectieve preventie, geïndiceerde preventie en zorg- en hulp gerelateerde preventie) aan bod. Hierbij is dus ook aandacht voor voorzieningen die voor een selecte groep mensen beschikbaar zijn of individueel beschikt worden. Denk bijvoorbeeld aan een doorverwijzing naar de geestelijke gezondheidszorg (GGZ).

Gezondheidsbeleid & de fysieke leefomgeving

De fysieke leefomgeving heeft veel invloed op de gezondheid van mensen. Een groene en beweegvriendelijke omgeving heeft een positief effect op de gezondheid. Daarnaast kunnen er ook aspecten zijn die de gezondheid negatief beïnvloeden, zoals bijvoorbeeld geluidsoverlast of een slechte luchtkwaliteit. Bij het uitwerken van de doelstellingen in het gezondheidsbeleid wordt daarom rekening gehouden met de inrichting van de fysieke leefomgeving. Andersom houden we bij projecten gericht op de inrichting van de fysieke leefomgeving ook rekening met gezondheidsaspecten. Een mooi voorbeeld van deze integrale aanpak is de Vredenburgzone waar op dit moment aan gewerkt wordt. Dit is een groene buffer tussen infrastructuur en bebouwde omgeving. Dit zal het leefklimaat en de gezondheid van inwoners naar verwachting positief beïnvloeden. Daarnaast gaan we inwoners faciliteren om fijnstof metingen te doen. Hiermee kunnen zij direct zien wat de luchtkwaliteit in hun omgeving is.

Op 1 januari 2021 treedt de Omgevingswet in werking. Met deze wet wil de overheid regels voor ruimtelijke ontwikkeling vereenvoudigen en samenvoegen. Dit geeft ook meer ruimte om een gezonde leefomgeving te

realiseren voor inwoners. Hiermee biedt het dus extra kansen voor het realiseren van de doelstellingen in het gezondheidsbeleid. Op dit moment wordt bij de inrichting van de fysieke omgeving getoetst aan 26 wetten. Dit wordt straks vervangen door één Omgevingswet met een bijbehorende Omgevingsvisie. Deze visie is op dit moment in ontwikkeling en bevat een samenhangend, strategisch plan voor de leefomgeving. Gezondheidsaspecten zijn hier een belangrijk onderdeel van. Dit sluit aan bij de landelijke nota gezondheidsbeleid en de regionale handreiking die het belang van een wijkgerichte aanpak en aandacht voor een gezonde omgeving benadrukken.

Gezondheidsbeleid & sport

Ook het gemeentelijke beleid ten aanzien van sport hangt nauw samen met het gezondheidsbeleid. Zo biedt het vitaal sportbeleid, vastgesteld in 2016, aanknopingspunten. In het vitaal sportbeleid zijn de volgende doelstellingen opgenomen:

1. Een optimaal gebruik van formele en informele sportplekken.
2. Stakeholders en organisaties vanuit sport, zorg, welzijn en het centrum voor Jeugd en Gezin (CJG) weten elkaar te vinden en werken samen.
3. Mensen zijn zich bewust van de waarde van sport en bewegen, en doen gemotiveerd en geïnspireerd mee.
4. Sport draagt bij aan de transformatie in het sociaal domein.
5. Sportverenigingen zijn zich bewust van hun rol binnen het sociaal domein.

We zijn al hard op weg met deze doelstellingen. Onlangs is de Sniepweek georganiseerd in samenwerking met een groot aantal sportverenigingen. Tijdens deze week konden kinderen en jongeren een sport uitproberen tijdens een groot aantal clinics. Daarnaast wordt het aanbod van het CJG en sportverenigingen op het gebied van weerbaarheid op elkaar afgestemd. Tot slot zijn laagdrempelige sportgebieden ingericht. Met het actualiseren van het gezondheidsbeleid verwachten we een extra impuls te geven aan het bereiken van de doelstellingen uit het vitaal sportbeleid.

In de uitwerking van deze routekaart haken we ook aan bij de uitwerking van het landelijk sportakkoord in een lokaal akkoord. Het doel van het landelijk sportakkoord is dat Nederlanders nu en in de toekomst zonder belemmeringen in een veilige en gezonde omgeving plezier in sport kunnen hebben. Er zijn verschillende speerpunten benoemd om dit te bereiken. Een deel hiervan zal vertaald worden in een lokaal sportakkoord voor Waddinxveen. Dit biedt ruimte om de doelstellingen in het gezondheidsbeleid mee te nemen en een deel van de actiepunten verder uit te werken.

Gezondheidsbeleid & veiligheid

Het gezondheidsbeleid hangt sterk samen met het beleidsplan Veiligheid & Handhaving. Deze is op 12 december 2018 vastgesteld en verving het Preventie- en Handhavingplan Alcohol 2014-2016. Als het gaat om het gebruik van genotsmiddelen dan zijn de doelstellingen op het gebied van handhaving opgenomen in het beleidsplan Veiligheid & Handhaving 2019-2022. De doelstellingen over de preventie van, en voorlichting over genotsmiddelen zijn verder uitgewerkt in dit gezondheidsbeleid.

Stap 1: Een gezonde leefstijl

Inwoners maken gezonde keuzes als het gaat om voeding, bewegen en het gebruik van genotsmiddelen.

Draagt bij aan de volgende dimensies van positieve gezondheid: Lichaamsfuncties en dagelijks functioneren.

Cijfers laten zien dat een groot deel van de inwoners gezondere keuzes kan maken op het gebied van leefstijl. Zo krijgt een deel van de inwoners onvoldoende beweging, is er sprake van overmatig alcoholgebruik onder een deel van de inwoners en blijft het gebruik van drugs door een breed publiek een aandachtspunt.

We zetten ons daarom de komende jaren in om een gezonde leefstijl onder inwoners extra te stimuleren. We willen dat inwoners zich fit voelen en voorkomen dat zij klachten krijgen door ongezonde keuzes. Dit sluit aan bij de doelstellingen in het Nationaal Preventieakkoord. Dit akkoord bevat afspraken en maatregelen voor het terugdringen van roken, overgewicht en problematisch alcoholgebruik. Deze thema's zijn gekozen omdat ze de grootste oorzaak van de ziektelast in Nederland zijn. In dit gezondheidsbeleid hebben we doelstellingen geformuleerd op het gebied van bewegen en alcoholgebruik. Als het gaat om alcoholgebruik zetten we ons de komende jaren extra in voor de risico's van alcoholgebruik door jongeren. Deze doelgroep is specifiek als aandachtspunt benoemd tijdens de inputsessies. De laatste cijfers van middelengebruik onder jongeren in Waddinxveen dateren uit 2013 (op basis van de Jongerenpeiling). Daarom is het wenselijk om de uitkomsten van de Jongerenpeiling die in het najaar van 2019 opnieuw wordt uitgevoerd alsnog mee te nemen. Op basis hiervan bekijken we of de doelstellingen op dit gebied aangepast moeten worden.

Verder sluiten we ook aan bij de landelijke campagne over de rookvrije generatie. Met deze campagne worden rookvrije omgevingen gestimuleerd waarin kinderen beschermd worden tegen tabaksrook en de verleiding om te gaan roken. Dit is ook een belangrijke doelstelling in het Nationaal Preventieakkoord. Hierin stellen partijen zich ten doel dat in 2040 minder dan 5% van de inwoners van Nederland van 18 jaar en ouder rookt en 0% van de

jongeren en zwangere vrouwen. Onze doelstelling op dit thema wordt verder uitgewerkt bij de stap 'Gezond Opgroeien'.

Voldoende bewegen

Wij willen bewegen onder inwoners stimuleren. Cijfers van de GGD en gesprekken met partnerorganisaties laten namelijk zien dat een deel van de inwoners in Waddinxveen onvoldoende beweging krijgt (volgens de Nederlands Norm Gezond Bewegen). Het ging in 2016 om 37% van de volwassenen (19+). Zij bewogen minder dan 5 dagen per week, een half uur per dag matig actief. Kinderen van 10 en 11 jaar oud sporten ook minder dan andere kinderen van die leeftijd in de regio. In 2018 sportte 83% van deze kinderen elke week. Gemiddeld lag dit percentage op 87% in de regio. Daarnaast kampen steeds meer kinderen en volwassenen in Waddinxveen met overgewicht. Van de volwassenen (19 t/m 64 jaar) had 51% in 2016 overgewicht. Van de ouderen had 54% overgewicht. Dit percentage lag voor kinderen tussen de 2 en 14 jaar op 12% in 2018 (in 2017 was dit 11,5%).

De doelstelling die we hebben geformuleerd over beweging onder inwoners sluit aan bij ons vitaal sportbeleid en de doelstellingen in het Nationaal Preventieakkoord. In het Nationaal Preventieakkoord wordt onder andere gewezen op het belang van passend sport- en beweegaanbod, passende ondersteuning, begeleiding en zorg, en een gezond aanbod in sport- en schoolkantines. Deze ambities hangen ook sterk samen met het Nationaal Sportakkoord. Deze bevat vijf doelstellingen: Inclusief sporten en bewegen, van jongs af aan vaardig in bewegen, een duurzame sportinfrastructuur, vitale aanbieders en een positieve sportcultuur.

Wij hebben bovenstaande naar de volgende lokale doelstelling en actiepunten vertaald:

Doelstelling 1	
Wat willen we bereiken?	In 2023 voldoet minstens 70% van de inwoners van Waddinxveen aan de beweegrichtlijn 2017 (dit percentage lag in 2016 op 63%).
Wat doen we al?	a) Onder de aandacht brengen van goedkoop beweegaanbod/extra begeleiding op het gebied van bewegen voor mensen met een laag inkomen. b) Het creëren van laagdrempelig beweegaanbod voor ouderen, zoals de Kwiekroute bij het Anne Frank centrum. c) Het verbinden van onderwijs en sportverenigingen door de inzet van een verbindingscoach. d) Het faciliteren van een LEA-overleg gezondheid. Een vertegenwoordiger van het basisonderwijs is voorzitter van dit overleg. Verder schuiven (afhankelijk van de agenda) ook het preventieteam en de Jeugdgezondheidszorg aan. e) Aanbieden van Judo op School. Dit programma is voor alle basisschoolkinderen en is gericht op 6 kernwaarden van judo (respect, samenwerkend leren, discipline, leren verliezen, agressie regulatie en weerbaarheid). Het programma wordt aangeboden op klasniveau. f) Het uitbrengen van een sportboekje met daarin informatie over alle sportverenigingen in Waddinxveen. g) Kinderen vanaf 9 jaar stimuleren om te sporten met de sportbus van Stichting Jeugd en Jongerenwerk. In deze bus liggen verschillende sport- en spelmaterialen waar kinderen vanaf 9 jaar onder begeleiding van jongerenwerkers mee mogen sporten.
Wat gaan we hiervoor extra doen?	a) De inrichting van de openbare ruimte benutten om sporten laagdrempelig te maken en bewegen te stimuleren. b) De doelstellingen uit het Nationaal Sportakkoord vertalen in een lokaal sportakkoord met hulp van een sportformateur. Hierin leggen we verbindingen tussen partners die een bijdrage leveren aan beweging onder inwoners. c) Onderzoeken of de samenwerking tussen huisartsen en het preventieteam verder versterkt kan worden om inwoners meer aan het bewegen te krijgen. Hierbij wordt bekeken of 'Bewegen op Recept' meerwaarde heeft.
Wie betrekken we hierbij? (per actiepunt)	a) Preventieteam, netwerk valpreventie, Geïntegreerd Eerstelijns Samenwerkingsverband (GES)/huisartsen, en de buursportcoaches. b) Verbindingscoach, buurtsportcoaches, sportverenigingen, het lokaal onderwijs en preventieteam. c) Geïntegreerd Eerstelijns Samenwerkingsverband (GES)/huisartsen en Preventieteam.

Verantwoordelijk middelengebruik

Als het gaat om middelengebruik van inwoners dan sluiten de trends in Waddinxveen grotendeels aan bij de landelijke trends. In 2016 rookte 22% van de inwoners tussen de 19 en 64 jaar. Dit is vergelijkbaar met het landelijk gemiddelde. Als het gaat om overmatig drinken dan kwam dit bij 4,6% van de inwoners in deze leeftijdsgroep voor. Dit ligt onder het landelijk gemiddelde.

Tijdens de inputsessies is vooral gesproken over de toename van overmatig alcoholgebruik onder jongeren. Hier willen we de komende jaren extra aandacht aan besteden en meer inzicht in krijgen. Cijfers van de GGD duiden erop dat er veel aan binge drinken wordt gedaan door jongeren in Waddinxveen. Dit betekent dat zij bij één gelegenheid vijf of meer glazen alcohol drinken. In 2013 ging het hierbij om 20% van de jongeren. Daarom willen we jongeren in Waddinxveen bewust maken van de risico's van overmatig alcoholgebruik. Deze doelstelling is in lijn met de doelstellingen in het handavingsplan Veiligheid en Handhaving 2019-2022. Hierin zijn speerpunten geformuleerd als het gaat om het handhaven van alcoholverstrekking. Het gezondheidsbeleid bevat speerpunten als het gaat om de preventie van onverantwoord middelengebruik door bijvoorbeeld de inzet van voorlichting.

Tot slot is er op dit moment landelijk ook veel aandacht voor het lachgas gebruik onder jongeren. Dit gebruik lijkt de laatste jaren onder jongeren en jongvolwassenen sterk toegenomen (Bron: Trimbos Instituut). We willen aan de hand van de Jongerenpeiling 2019 bekijken in welke mate dit in Waddinxveen speelt en hoe we hierop zouden kunnen sturen. Hierbij nemen we ook andere opvallende uitkomsten van de Jongerenpeiling 2019 mee.

De doelstelling en actiepunten zijn als volgt geformuleerd:

Doelstelling 2	
Wat willen we bereiken?	Jongeren zijn zich bewust van de risico's van overmatig alcoholgebruik, waaronder binge drinken.
Wat doen we al?	a) Het geven van voorlichting in het voortgezet onderwijs over alcohol en drugs door Halt, GGD Hollands Midden en Jeugd en Jongerenwerk. b) Het organiseren van ouderbijeenkomsten over alcohol, roken en mediawijsheid voor basisscholen door de GGD Hollands Midden. Hierin wordt aandacht besteed aan het gebruik en de gezondheidsrisico's van alcohol en roken, en de invloed die ouders hierop hebben als opvoeder. c) Opnemen van doelstellingen op het gebied van handhaving rond alcoholverstrekking binnen het beleidsplan Veiligheid en Handhaving 2019-2022. d) Het organiseren van de Bob-campagne. Met deze campagne wordt overmatig alcoholgebruik onder de aandacht gebracht van sportverenigingen.
Wat gaan we hiervoor doen?	a) Overmatig alcoholgebruik en de risico's hiervan extra onder de aandacht brengen van ouders. We brengen het huidige aanbod op het gebied van voorlichting van verschillende partijen in kaart en stemmen dit op elkaar af. Daarnaast kijken we hoe we het bereik van ouders kunnen vergroten. b) Overmatig alcoholgebruik en de risico's hiervan extra onder de aandacht brengen van sportverenigingen. We willen meer inzicht krijgen in de mate waarin verenigingen hier op dit moment aandacht aan besteden. c) Het analyseren van de cijfers uit de Jongerenpeiling 2019 en op basis hiervan doelstellingen eventueel aanscherpen. d) Het bespreken van de mogelijkheden om alcoholvrije consumpties extra onder de aandacht te brengen tijdens het horecaoverleg. Hierbij kan gedacht worden aan het geven van workshops over het bereiden van alcoholvrije cocktails, zoals eerder is gedaan door één van de ondernemers.
Wie betrekken we hierbij? (per actiepunt)	a) GGD Hollands Midden, Coenecoop College, Jeugd en Jongerenwerk, Brijder en Halt. b) Sportverenigingen. c) GGD Hollands Midden. d) Horecaondernemers.

Stap 2: Gezond opgroeien

Kinderen in Waddinxveen groeien gezond op en worden hierin gestimuleerd door hun omgeving.

Draagt bij aan de volgende dimensies van positieve gezondheid: Alle dimensies.

Een gezonde start voor kinderen is cruciaal voor hun verdere ontwikkeling. Onderzoek wijst uit dat vooral de eerste 1000 dagen bepalend zijn. Zo kan stress tijdens de zwangerschap en de eerste kinderjaren leiden tot groei- en psychische problemen, suikerziekte, hart- en vaatziekten en overgewicht. Verder kan het gebruik van genotsmiddelen heel schadelijk zijn voor het ongeboren kind. Zij kunnen hierdoor hersenschade oplopen of achterblijven in hun ontwikkeling. Landelijk is er veel aandacht voor een gezonde start met het actieprogramma Kansrijke Start. Hierin staan doelstellingen gericht op de periode voor de zwangerschap, tijdens de zwangerschap en na de geboorte. Wij hebben deze doelstellingen vertaald naar lokale actiepunten.

Een gezonde omgeving voor kinderen

We willen ons de komende jaren extra inzetten voor een rookvrije generatie. Bijna een kwart van de volwassenen tussen de 19 en 64 jaar in Waddinxveen rookte in 2016 (22%). Dit is niet alleen schadelijk voor hun eigen gezondheid maar ook voor de gezondheid van mensen in de omgeving, waaronder kinderen. We willen voorkomen dat de gezondheid van kinderen beïnvloed wordt door tabaksrook en de verleiding om zelf ook te gaan roken. Verder blijkt uit de cijfers dat een deel van de vrouwen in Waddinxveen rookt tijdens de zwangerschap. Het ging om 8% van de zwangere vrouwen in 2018, wat boven het regionaal gemiddelde ligt. We willen de komende jaren meer inzicht krijgen in de oorzaken van dit percentage. Daarnaast heeft ook de lage vaccinatiegraad onder jonge kinderen in Waddinxveen onze aandacht. De cijfers duiden op een afname van de vaccinatiegraad de afgelopen jaren. In 2018 was 88% van de tweejarigen volledig gevaccineerd. Dit percentage ligt onder de norm voor groepsimmunitet en is lager dan in 2017 (toen bedroeg het percentage 91%). Het minimale percentage voor groepsimmunitet is 95%. Dit

betekent dat het risico op uitbraken van infectieziekten in Waddinxveen groter is. We willen onderzoeken of er mogelijkheden zijn om de vaccinatiegraad te verhogen.

Doelstelling 3	
Wat willen we bereiken?	Kinderen groeien op in een rookvrije generatie, lopen geen risico door het gebruik van genotsmiddelen tijdens de zwangerschap en worden beschermd tegen infectieziekten.
Wat doen we al?	a) Het aanbieden van cursussen aan aanstaande ouders door het CJG. Daarnaast heeft het CJG vaste contactmomenten met ouders na de geboorte. Tijdens deze contactmomenten monitort de jeugdarts/-verpleegkundige de ontwikkeling van het kind en is er ruimte om ervaringen te bespreken. b) Het rookvrij maken van het schoolplein voor het CJG en de Dick Brunaschool. c) Overleg met de Jeugdgezondheidszorg (JGZ) over de oorzaken van de lage vaccinatiëgraad. We zoeken hierbij naar mogelijkheden om ouders te stimuleren hun kinderen volledig te laten vaccineren.
Wat gaan we hiervoor doen?	a. Inzicht krijgen in de redenen van vrouwen om tijdens de zwangerschap genotsmiddelen te gebruiken en de manier waarop we het gebruik terug zouden kunnen dringen. b. Onderzoeken of de samenwerking met verloskundigen versterkt kan worden. Hiermee kan het bereik van (aanstaande) ouders vergroot worden. c. Een rookvrije omgeving stimuleren op locaties waar vaak kinderen komen. d. Aansluiting zoeken bij regionale initiatieven om het belang van vaccineren onder de aandacht te brengen. e. Het organiseren van vaccinaties tegen maternale kinkhoest door de JGZ. Dit betekent dat er een extra contactmoment wordt ingepland tijdens de zwangerschap.
Wie betrekken we hierbij? (per actiepunt)	a) Jeugdartsen/verpleegkundigen en preventieteam. b) Verloskundepraktijken, GGD Hollands Midden en omliggende gemeenten. c) GGD Hollands Midden, preventieteam, scholen, kinderopvangorganisaties, sportverenigingen en Verloskundig Samenwerkingsverband In Zwang. d) GGD Hollands Midden. e) GGD Hollands Midden.

Opgroeien met zelfvertrouwen

We vinden het belangrijk dat kinderen en jongeren met zelfvertrouwen kunnen opgroeien in Waddinxveen. Dit betekent dat kinderen de vaardigheden hebben om voor zichzelf te zorgen en jongeren zelfredzaam zijn. Als het gaat om de doelstelling voor jongeren wordt de link gelegd met het beleidsplan Veiligheid en Handhaving 2019-2022. Hierin is aandacht voor het vroegtijdig signaleren van zorgen rond jongeren en het stimuleren van een veilig gebruik van Social Media door jongeren.

Tijdens de inputsessies is ook gesproken over het verslavende aspect van gamen. Verslavingspreventie wordt verder uitgewerkt in het beleidskader Sociaal Domein. Dit gezondheidsbeleid focust vooral op preventieve voorlichting aan een brede doelgroep.

We streven naar de volgende doelstelling binnen het gezondheidsbeleid:

Doelstelling 4	
Wat willen we bereiken?	Kinderen en jongeren in Waddinxveen groeien met zelfvertrouwen op waarbij zij de vaardigheden hebben om voor zichzelf te zorgen en jongeren zelfredzaam zijn.
Wat doen we al?	a) Het aanbieden van laagdrempelige ondersteuning aan ouders, opvoeders en tieners over alledaagse problemen die bij het opvoeden en opgroeien horen (door het CJG). b) Het aanbieden van Rots en Water Weerbaarheidstrainingen door het CJG. Dit zijn trainingen voor kinderen tussen de 8 en 12 jaar waarmee hun weerbaarheid en sociale vaardigheden versterkt worden, en ingegaan wordt op het thema pesten/gepest worden. c) Het organiseren van docententrainingen en ouderbijeenkomsten op het gebied van weerbaarheid en grensoverschrijdend gedrag door de GGD Hollands Midden. Hierin komt ook het thema seksualiteit aan de orde. d) Het faciliteren van contactmomenten met 15/16-jarigen in de bovenbouw door de GGD Hollands Midden. Tijdens dit contactmoment wordt een vragenlijst afgenomen en worden de uitkomsten besproken. e) Het aanbieden van voorlichting voor leerlingen van het Coenecoop College (1^e klas) over veilig online media gebruik en sexting in het 'Mobile Media Lab'. Dit is een grote vrachtwagen van de politie met daarin computers waar gebruik van kan worden gemaakt. De voorlichting is aangeboden door de politie in samenwerking met Halt. f) Aanbieden van Judo op School. Dit programma is voor alle basisschoolkinderen en is gericht op 6 kernwaarden van judo (respect, samenwerkend leren, discipline, leren verliezen, agressie regulatie en weerbaarheid). Het programma wordt aangeboden op klasniveau.
Wat gaan we hiervoor doen?	a) Het creëren van een goed afgestemd aanbod van trainingen voor kinderen, ouders en docenten op het gebied van weerbaarheid. Hierin wordt ook aandacht besteed aan het gebruik van sociale media en de risico's die hiermee gepaard gaan. b) We bekijken de mogelijkheid om ouders van kinderen een brief te sturen voordat hun kind naar de basisschool gaat om hen te wijzen op de vaardigheden die nodig zijn op school. Zo is het bijvoorbeeld wenselijk dat een kind zindelijk is voordat hij/zij naar de basisschool gaat. c) We analyseren de uitkomsten van de Jongerenpeiling 2019 en scherpen op basis hiervan doelstellingen eventueel aan.
Wie betrekken we hierbij? (per actiepoint)	a) GGD Hollands Midden, LEA-werkgroep Gezondheid en Judo op School. b) LEA-werkgroep Gezondheid. c) GGD Hollands Midden.

Stap 3: Iedereen doet mee

Inwoners voelen zich betrokken bij de samenleving en kunnen hier actief aan deelnemen.

Draagt bij aan de volgende dimensies van positieve gezondheid: Zingeving, kwaliteit van leven, meedoen en dagelijks functioneren.

Zoals omschreven in het beleidskader sociaal domein streven we er als gemeente naar dat iedereen in de gemeente tot zijn recht komt. We willen dat inwoners actief deelnemen aan het sociale, economische, culturele, educatieve en sportieve leven. Bijzonder aan Waddinxveen is dat er relatief veel mensen vrijwilligerswerk doen. Uit de burgerpeiling van 2017 bleek dat 46% van de Waddinxveense inwoners (18 jaar en ouder) vrijwilliger is. Daarnaast gaf een relatief hoog percentage aan hulp te bieden aan burens (71%), zorg te bieden aan een hulpbehoevende naaste (46%) en aandacht te hebben voor burens in een zorgwekkende situatie (40%). Tegelijkertijd lijkt de vraag naar vrijwilligerswerk (bijvoorbeeld omdat ouderen langer thuis wonen) toe te nemen en voelt een deel van de vrijwilligers veel druk.

Uit cijfers van de GGD blijkt verder dat 13% van de inwoners tussen de 19 en 64 jaar onvoldoende regie ervaart over eigen leven. Dit ligt boven het regionaal en landelijk gemiddelde. Wij willen de basis daarom verder versterken en partijen verbinden die hier een bijdrage aan leveren. De komende jaren hebben we extra aandacht voor schuldenproblematiek (omgaan met geld) en het bestrijden van eenzaamheid.

Omgaan met geld

Ondanks het feit dat het werkloosheidspercentage in Waddinxveen lijkt te dalen (van 5% in 2016 naar 3% in 2018) hebben veel inwoners last van schulden. In 2016 had 5% van de volwassenen moeite met rondkomen (in de regio lag dit gemiddelde op 3%). Verder is het aandeel inwoners met risicovolle of problematische schulden in de periode tussen 2009 en 2016 gestegen. In 2016 had 6,5% van de volwassenen (19 – 64 jaar) grote moeite met rondkomen. Dit

lag boven het landelijk gemiddelde. Als het gaat om kinderen in Waddinxveen dan groeide in 2017 6,4% op in armoede.

Leven in armoede heeft grote gevolgen voor de gezondheid van inwoners. Mensen in armoede leven gemiddeld vijf jaar korter dan mensen met hogere inkomens. Ook leven zij minder lang in goede ervaren gezondheid. Verder hebben inwoners met een laag inkomen vaker een hoog risico op een angststoornis of depressie, zijn zij minder vitaal en ervaren zij veel stress (Bron: GGD Hollands Midden).

In het beleidskader Sociaal Domein zijn onze doelstellingen benoemd als het gaat om het verkleinen van financiële problemen en het bieden van extra ondersteuning aan inwoners met schulden. Met deze routekaart naar positieve gezondheid wordt de komende jaren ingezet op het creëren van meer bewustwording van financiële keuzes en de gevolgen hiervan, onder andere op de gezondheid van inwoners. Hiermee richten we ons op de preventie van financiële problemen en bewustwording van financiële keuzes.

We hebben de volgende doelstelling en actiepunten geformuleerd:

Doelstelling 5	
Wat willen we bereiken?	Inwoners zijn zich bewust van de financiële keuzes die zij kunnen maken en de gevolgen hiervan.
Wat doen we al?	a) Het verstrekken van een subsidie aan stichting Leergeld om kinderen in staat te stellen volwaardig te kunnen deelnemen aan het onderwijs zonder dat ze daarin belemmerd worden door de financiële situatie van hun ouders. b) Het organiseren van activiteiten tijdens de Week van het Geld. Deze activiteiten richten zich voornamelijk op kinderen.
Wat gaan we hiervoor doen?	a) Het onderzoeken van de mogelijkheden om meer bewustwording te creëren onder jongeren van financiële keuzes en de gevolgen hiervan. b) Het stimuleren van samenwerking tussen organisaties die zich richten op inwoners die moeite hebben om rond te komen. c) Het onderzoeken van de mogelijkheid om activiteiten te organiseren over het maken van (goedkope) gezonde keuzes op wijkniveau.
Wie betrekken we hierbij? (per actiepoint)	a) Coenecoop College en Jeugd & Jongerenwerk. b) Preventieteam en Stichting Leergeld. c) Preventieteam en de LEA-werkgroep gezondheid.

Bestrijden van eenzaamheid

Eenzaamheid ontstaat wanneer de relaties die iemand heeft niet overeenkomen met de verwachtingen op dat gebied (Bron: GGD Hollands Midden). Hiermee kunnen gevoelens van verlatenheid of het ontbreken van intimiteit gepaard gaan. Eenzaamheid komt onder alle leeftijden voor en heeft ernstige lichamelijke, psychische en financiële gevolgen. Verder verhoogt het de kans op vroegtijdig overlijden (Bron: Actieprogramma Eén tegen eenzaamheid). Ook in Waddinxveen is een deel van de inwoners eenzaam. In 2016 was 12% van de 19 – 64 jaar in ernstige mate eenzaam (regionaal was dit gemiddeld 9%). Van de ouderen was 8% in ernstige mate eenzaam, wat gelijk is aan het regionale gemiddelde. De groep volwassenen tussen de 19 en 64 jaar die zich ernstig eenzaam voelt is tussen 2009 en 2016 gestegen van 5 naar 12%. Onder ouderen was er een lichte stijging van 5 naar 8%.

Er bestaan verschillende vormen van eenzaamheid. Bij sociale eenzaamheid gaat het om het ontbreken van contacten waarmee iemand bepaalde gemeenschappelijke kenmerken deelt. Emotionele eenzaamheid treedt op als iemand een hechte, intieme band mist met één ander persoon, meestal de levenspartner. In 2016 was 41% van de inwoners van 19 jaar of ouder sociaal eenzaam. 30% was emotioneel eenzaam.

We willen de stijgende trend van eenzaamheid doorbreken. Dit willen we bereiken door onder andere te onderzoeken welke activiteiten gewenst zijn in de wijken. Hiermee sluiten we aan bij de doelstellingen in het beleidsplan Veiligheid en Handhaving en de leidraad Participatiesamenleving.

We hebben de volgende doelstelling en actiepunten geformuleerd als het gaat om de bestrijding van eenzaamheid:

Doelstelling 6	
Wat willen we bereiken?	Het aantal inwoners dat zich ernstig eenzaam voelt blijft gelijk ten opzichte van 2016 of neemt af. Dit betekent dat in 2023 12% of minder van de volwassenen tussen de 19 en 64 jaar zich ernstig eenzaam voelt en 8% of minder van de ouderen in Waddinxveen.
Wat doen we al?	a) Een bijdrage leveren aan het Platform Eenzaamheid. Dit platform richt zich specifiek op de groep ouderen en zet zich in voor activiteiten en ander passend aanbod voor eenzame ouderen in Waddinxveen. b) Het verstevigen van sociale cohesie in wijken door de wijkplatforms in Waddinxveen. Zo organiseren ze verschillende sociale activiteiten. De wijkregisseur ondersteunt ze hierin en brengt verschillende partijen samen. c) Het aanbieden van Welzijn op Recept. Dit is een recept waarmee huisartsen inwoners kunnen verwijzen naar een welzijnscoach. Deze coach bekijkt samen met de inwoner wat wenselijk is om (lichte) psychosociale problemen te verhelpen. Zo kan de inwoner vrijwilligerswerk gaan doen of deelnemen aan beweegactiviteiten.
Wat gaan we hiervoor doen?	a) Actief meedoen aan de landelijke Week tegen de Eenzaamheid. Hierin besteden we aandacht aan: - Het signaleren van eenzaamheid door een breed publiek - Het organiseren van activiteiten in de wijk b) Het onderzoeken van de wensen op wijkniveau als het gaat om activiteiten en voorzieningen. Hierbij houden we zoveel mogelijk rekening met de zes dimensies van positieve gezondheid en manier waarop deze dimensies op wijkniveau versterkt kunnen worden. c) Het extra onder de aandacht brengen van initiatieven op wijkniveau.
Wie betrekken we hierbij? (per actiepunt)	a) Preventieteam, Platform Eenzaamheid, de wijkplatforms, de wijkregisseur en buurthuizen. b) Idem. c) Idem.

Hoe nu verder?

De komende jaren volgen wij de stappen in deze routekaart om positieve gezondheid in Waddinxveen te stimuleren. Zoals aangegeven is de nauwe samenwerking tussen lokale partnerorganisaties op het gebied van gezondheid in Waddinxveen uniek. Er bestaan dan ook al veel netwerken die zich richten op specifieke thema's. Bij de uitwerking van het gezondheidsbeleid willen we hier zoveel mogelijk bij aansluiten. We betrekken hierbij in elk geval de personen die tijdens de inputsessies hebben aangegeven mee te willen denken in de uitwerking. Daarnaast benaderen we de partnerorganisaties die per actiepunt zijn benoemd. Deze routekaart geeft richting aan de verdere uitwerking maar laat ook ruimte over voor inwoners en partnerorganisaties om te experimenteren. Als gemeente willen we dit zo goed mogelijk faciliteren.

Een aantal thema's in deze routekaart vraagt om extra onderzoek. Het kan zijn dat op basis van de uitkomsten van deze onderzoeken nieuwe doelstellingen worden geformuleerd. Denk bijvoorbeeld aan de uitkomsten van de Jongerenpeiling 2019. Wanneer dit het geval is zullen we de gemeenteraad hierover informeren. Verder doen we verslag van de uitvoering via de begroting en jaarstukken.

Bijlage 1: Betrokken partnerorganisaties

Aanwezig bij inputsessie(s)
Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG)
Club Den Edel
Creëer Meer
Extra zorg Waddinxveen
GGD Hollands Midden
Het Bruisnest
KernKracht
Kwadraad
Kwintes
Participatie Advies Raad (PAR)
Plicare
Praktijk Feeling
Praktijk Joosten
SCH 't Swanenburghshofje
Seniorenraad
Stichting Jeugd en Jongerenwerk
Stichting Leergeld
Theo Thijssenschool
Vluchtelingenwerk Waddinxveen
Waddinxveense Reddingsbrigade
Preventieteam (Wadwijzer)
Wijkplatform Bomenwijk/Groenswaard
Wijkplatform Zuidplas/ Triangel

Analyse trends & ontwikkelingen gezondheid Gemeente Waddinxveen 2019

Rawpixel.com

Inleiding

De gemeente Waddinxveen spant zich samen met organisaties en professionals in voor de gezondheid van inwoners. En daarbij hebben we het niet alleen over lichamelijke gezondheid maar bijvoorbeeld ook over mentaal welbevinden, het maken van gezonde keuzes en het gevoel regie te hebben over je leven. Een brede blik staat hierin dus centraal. De wens is om voor de komende jaren nieuwe prioriteiten te stellen als het gaat om de gezondheid van inwoners in Waddinxveen. Deze analyse kan hiervoor als basis worden gebruikt.

Onder andere de GGD monitort de gezondheid van inwoners. Hiervoor gebruiken zij bijvoorbeeld de gegevens uit de contactmomenten met baby's en jonge ouders, de vragenlijsten voor leerlingen op scholen en gezondheidsspeilingen die worden afgenomen bij volwassenen. Daarnaast zijn er ook andere organisaties die onderzoek doen naar gezondheidsaspecten.

Een deel van deze gegevens is verzameld in deze analyse. Dit geeft een inkijkje in de trends en ontwikkelingen als het gaat om de gezondheid van inwoners in Waddinxveen. De analyse biedt hiermee een punt van vertrek voor het vaststellen van nieuwe prioriteiten.

De analyse bestaat uit de meest recente cijfers als het gaat om de gehele bevolking (denk aan bevolkingsopbouw), over de jeugd, over volwassenen en cijfers over ouderen. Er zijn niet voor alle thema's actuele cijfers beschikbaar. De cijfers spreken daarmee niet voor zich maar vormen de basis om het gesprek aan te gaan.

Samengevat

Waddinxveen **groeit**. Er komen relatief vooral meer kinderen/jongeren en ouderen de komende jaren. Ook stijgt het **aandeel hoogopgeleiden**. Over het algemeen gaat het goed met de gezondheid van inwoners in Waddinxveen. Er is echter een groep volwassenen dat hun **gezondheid als slecht ervaart**. Deze groep is relatief gezien groter dan landelijk het geval is. Ook het aantal volwassenen dat zich belemmerd voelt door hun gezondheid ligt boven het landelijk gemiddelde. Het aantal volwassenen dat aan heeft gegeven **onvoldoende regie** te ervaren volgt deze lijn. Positief is dat het **werkloosheidspercentage** daalt. Volwassenen doen veel vrijwilligerswerk. Ook zijn er veel **mantelzorgers**. Een deel van hen ervaart dit als belastend. Daarnaast is het aantal voortijdig **schoolverlaters** afgenomen. Schoolverzuim is wel gestegen. Als we kijken naar de ontwikkeling van peuters dan heeft 13% van hen een verhoogd **risico op achterstanden**. De meeste kinderen met risico op achterstanden wonen in de Vondel-/Oranjewijk.

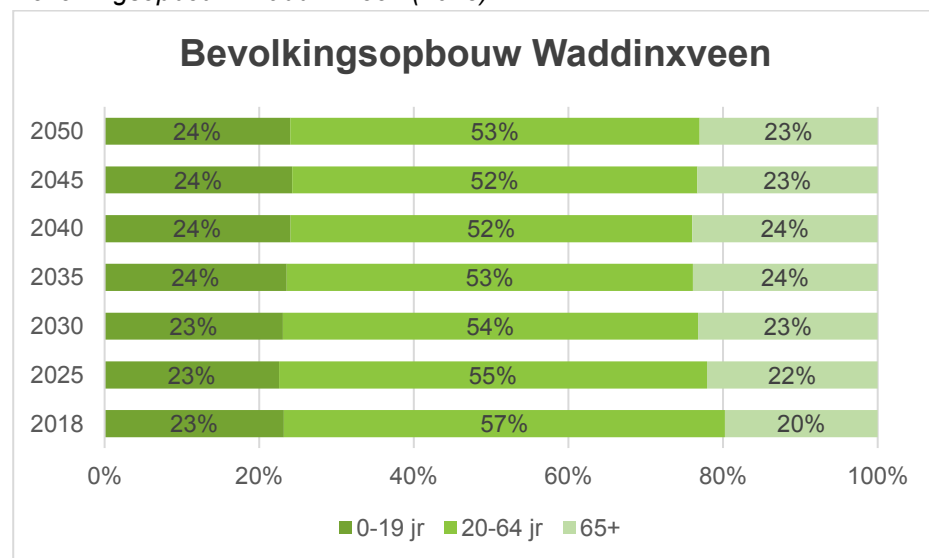
De **vaccinatiegraad** daalt, zowel bij tweejarigen als 13-jarigen (de prik tegen baarmoederhalskanker). Dit is in lijn met de landelijke trend. Daarnaast is **overgewicht** toegenomen. Dit komt vooral voor bij 10 en 11 jarigen en volwassenen. 10 en 11 jarigen **sporten** ook relatief weinig.

Ten opzichte van de regio zijn er veel vrouwen die **genotsmiddelen** gebruiken tijdens de zwangerschap. Verder ligt het gebruik van de **huisartsenzorg** boven het landelijk gemiddelde. Tot slot is een deel van de Waddinxveense inwoners **eenzaam**. Het gaat vooral om sociale eenzaamheid.

Bevolkingssamenstelling

Waddinxveen groeit. Verwacht wordt dat de bevolkingsgroei in 2050 29% bedraagt ten opzichte van 2016 (gemiddeld zal dit in Nederland ongeveer 7,5% zijn).¹ Het aantal inwoners zal dus sterk toenemen. Dit heeft ook invloed op de bevolkingsopbouw. Onderstaand figuur laat zien hoe deze opbouw er naar verwachting uit zal zien de komende jaren. De verwachting is dat er in 2050 procentueel iets meer inwoners tussen de 0-19 jaar wonen ten opzichte van 2018. Als het gaat om inwoners tussen de 20-64 jaar is de verwachting dat dit percentage afneemt. Het aandeel ouderen 65+ zal procentueel stijgen.

Bevolkingsopbouw Waddinxveen (2018)

Bron: GGD HM

¹ Primos-prognose. Hierbij wordt niet alleen gekeken naar geboorte- en sterfte maar ook naar migratie.

Verder lijkt in postcodegebied 2742 (Groenswaard/Bomenwijk) de stijging van het aandeel kinderen het grootst. Als het gaat om ouderen is dit redelijk verspreid.

De volgende tabel geeft inzicht in de kerncijfers van de bevolking in Waddinxveen.

Kerncijfers bevolking Waddinxveen (2018)		
	Waddinxveen	Nederland
Totaal aantal inwoners	27.578 ²	
Gemiddelde leeftijd	41,6 jaar	41,7 jaar
Aantal huishoudens	11.576	
Gemiddeld aantal personen per huishouden	2,38	2,19
Aandeel alleenwonenden	26,7%	29%
Migratieachtergrond niet-Westers	8,7%	13,1%

Bron: Waddinxveen in cijfers

² Op 1 januari 2019 bedroeg het aantal inwoners 28.311 (Bron: Waddinxveen in cijfers).

Cijfers jeugd

In Waddinxveen wonen ongeveer 6.500 kinderen (0-19 jaar). Er zijn veel gegevens beschikbaar over hun gezondheid. Deze monitor bevat informatie over lichaamsfuncties, mentaal welbevinden, participatie, leefstijl en seksualiteit. Als het gaat om kinderen komen de cijfers over het algemeen uit de periodieke consultaties van de Jeugdgezondheidszorg (JGZ). Cijfers over jongeren komen over het algemeen uit de jongerenpeiling die in 2013 is uitgevoerd. Hieraan hebben 665 jongeren deelgenomen. In het najaar van 2019 worden nieuwe gegevens onder jongeren in Waddinxveen verzameld.

Lichaamsfuncties

Een gezond lichaam is een belangrijk aspect van gezondheid. Landelijk was er de afgelopen jaren sprake van een afname van de vaccinatiegraad. Deze afname lijkt nu te stabiliseren.³ Daarnaast is overgewicht bij kinderen een landelijk probleem. Deze landelijke trends zien we terug bij de jeugd in Waddinxveen.

- **Vaccineren:** Vaccineren is een vrijwillige keuze van ouders. Met het Rijksvaccinatieprogramma wordt ernaar gestreefd om alle kinderen woonachtig in Nederland te beschermen tegen een aantal belangrijke infectieziekten. In 2016 was 93% van de tweejarigen in Waddinxveen volledig gevaccineerd. In 2017 was dit gedaald tot 91%. Dat was gelijk aan het regionaal gemiddelde.

Vaccinatiegraad bij tweejarigen (volledig gevaccineerd, alle vaccinaties ontvangen)		
	2016	2017
Waddinxveen	93%	91%
Hollands Midden	92%	91%
Landelijk	91%	90%

Bron: RIVM, bewerkt door GGD Hollands Midden

Een vaccinatiegraad van minstens 95% zorgt voor groepsimmunitet. Dit betekent dat ook niet gevaccineerde kinderen tegen ziekten worden beschermd. De vaccinatiegraad in Waddinxveen ligt lager. Dit betekent dat het risico op uitbraken groter is.

Ook het percentage 13-jarige meisjes dat de HPV-vaccinatie (tegen baarmoederhalskanker) heeft gekregen is afgenomen tussen 2016 en 2017. Landelijk is dit percentage juist gestegen.

Vaccinatiegraad HPV bij 13-jarige meisjes		
	2016	2017
Waddinxveen	43%	41%
Hollands Midden	55%	49%
Landelijk	46%	53%

Bron: RIVM, bewerkt door GGD Hollands Midden

- **Gewicht:** Kinderen met een gezond gewicht ondervinden minder lichamelijke en mentale problemen. Gewicht zegt dus veel over het lichamelijke functioneren van kinderen. Gemiddeld had in 2018 ruim 12% van de kinderen tussen de 2 en 14 jaar in Waddinxveen overgewicht. In 2017 lag dit gemiddelde op 11,5%. Hierbij is gekeken naar het gewicht in verhouding tot lengte, leeftijd en geslacht. Als het gaat om ondergewicht lag het gemiddelde op 12,2%.

³ <https://www.rivm.nl/nieuws/geen-verdere-afname-vaccinatiegraad>

Over- en ondergewicht bij kinderen 2-14 jaar Waddinxveen

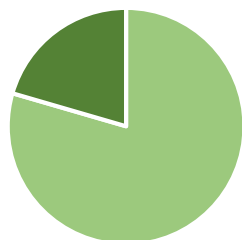
	2017	2018
Overgewicht	11,52%	12,26%
Ondergewicht	12,08%	11,54%

Bron: GGD HM, 2019

Overgewicht komt het meest voor bij 10-11 jarigen. Dit gemiddelde lag in 2017 op 16,8% en in 2018 op 17,8%.

- **Mondzorg:** Als het gaat om periodieke controle bij de tandarts voor kinderen laten bronnen verschillende resultaten zien. Cijfers van Vektis (een uitvoeringsorganisatie van zorgverzekeraars) laten zien dat 24,2% van de kinderen in 2016 geen periodieke controle heeft gehad bij de tandarts in Waddinxveen. Het gemiddelde in Nederland zonder periodieke controle lag op 20,5%.

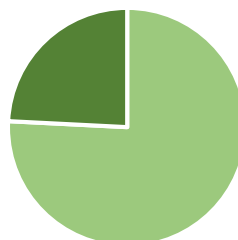
Periodieke controle bij tandarts Nederland

■ Wel periodieke controle
■ Geen periode controle

Bron: Vektis, 2016

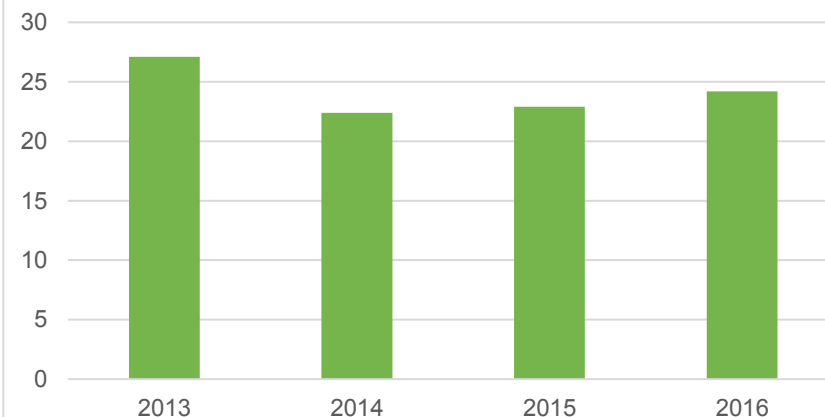
Periodieke controle bij tandarts Waddinxveen

■ Wel periodieke controle
■ Geen periode controle

Verder zou het percentage kinderen zonder periodieke controle voor Waddinxveen tussen 2014 en 2016 gestegen zijn.

Percentage kinderen zonder periodieke controle Waddinxveen

Bron: Vektis, 2016

Kijken we echter naar cijfers van de GGD dan lijkt dit percentage voor Waddinxveen lager te liggen. Hun inschatting is dat in 2018 zo'n 93% van de kinderen tussen de 2 en 14 jaar minimaal eens per jaar naar de tandarts gaat. Dit ligt boven het regionaal gemiddelde. Zij baseren dit op de vraag die hierover wordt gesteld tijdens de periodieke consulten bij de JGZ en aan jongeren in klas 1 of 2 van het voortgezet onderwijs.

Mentaal welbevinden

Bij mentaal welbevinden staat de vraag centraal in hoeverre kinderen lekker in hun lijf zitten en zich zelfverzekerd voelen.

- **Zich zeker voelen:** Onderstaande tabel geeft aan in hoeverre kinderen in Waddinxveen zich zeker voelen in situaties. Deze laat zien dat 97% van de 12 tot 14-jarigen zich zeker voelt en het gevoel heeft situaties aan te kunnen. Dit ligt boven het regionale gemiddelde.

% 12 tot 14-jarigen dat aangeeft zich zeker te voelen en de situaties aan te kunnen

Waddinxveen	97%
Hollands Midden	93%

Bron: GGD Hollands Midden 2017

- **Kans op sociaal-emotionele problemen:** De volgende tabel laat zien hoe groot de kans is dat een kind sociaal-emotionele problemen heeft volgens de 'Strength and Difficulties Questionnaire' (SDQ). Dit is een screeningsinstrument voor het signaleren van psychosociale problemen. Bij een lage score is de kans groot dat er geen sociaal-emotionele problemen aanwezig zijn. De SDQ is afgenomen bij ouders van kinderen in groep 2 en 7.

% kinderen met een lage score op de SDQ

Waddinxveen	80%
Hollands Midden	81%

Bron: GGD HM 2017

Er is geen sterke afwijking van het percentage in Waddinxveen ten opzichte van de regio.

Armoede en participatie

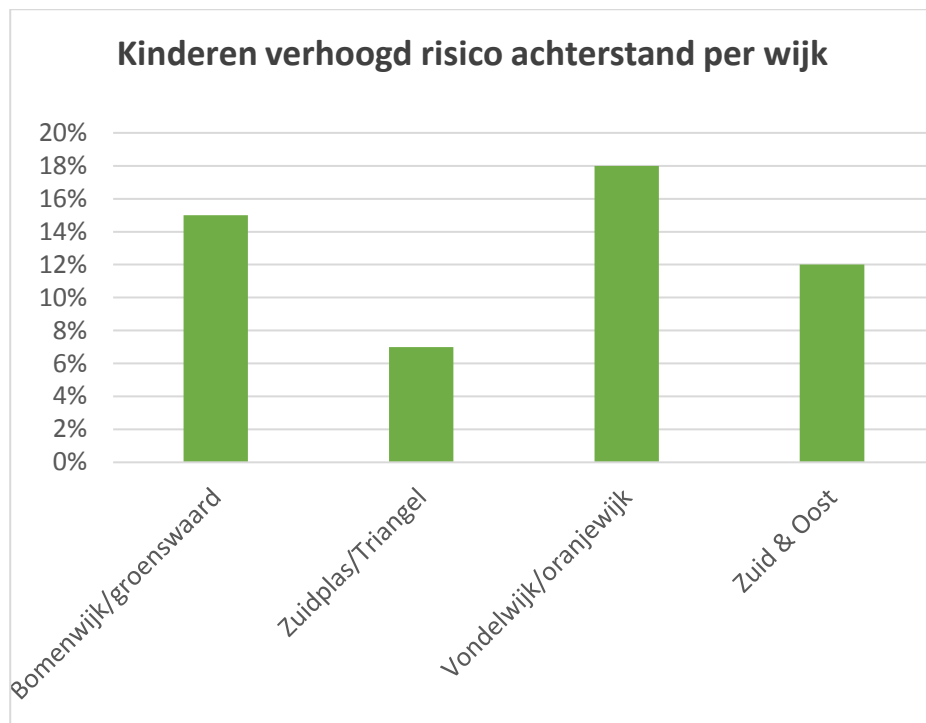
Het wordt steeds duidelijker dat kinderen die in armoede opgroeien later minder goede kansen hebben. Ouders die zorgen en stress ervaren als gevolg van schulden of armoede, zijn minder goed in staat om juiste beslissingen te nemen. Dat geldt ook voor beslissingen op het terrein van gezondheid en opvoeding. Door geldgebrek kunnen kinderen ook minder goed participeren.

- **Kinderen met risico op achterstand:** Landelijk is een methode ontwikkeld om een voorspelling te doen van het aantal kinderen met een verhoogd risico op een onderwijsachterstand. Hierin zijn 'opleidingsniveau van de ouders', 'herkomst' en 'verblijfsduur van de moeder in Nederland', 'wel of niet schuldsanering' en 'gemiddelde opleidingsniveau van moeder op school' opgenomen als voorspellende waarden. Volgens deze methode waren er in 2017 360 kinderen in Waddinxveen met een verhoogd risico op deze achterstand. Dat is 13% van de peuters en basisschoolleerlingen. Dit ligt iets boven het regionaal gemiddelde (met Gouda als uitschieter met 18%). Hieronder zijn de cijfers uitgesplitst naar wijk en leeftijd.

Kinderen verhoogd risico achterstand per leeftijdsgroep 2017

Peuters (2,5 – 4 jaar)	495	70	14%
Basisschoolleerlingen	2.345	290	12%

Bron: CBS 2017

- Kinderen in armoede:** Onderstaande tabel laat het aantal kinderen zien dat in minimahuishoudens opgroeit. Dit zijn gezinnen die maximaal 130% van de bijstandsnorm (het maximale bedrag dat zij aan bijstand kunnen ontvangen) aan inkomen hebben. Ter informatie is aan de tabel ook het landelijke percentage kinderen dat opgroeit in een gezin met een laag inkomen opgenomen. Hierbij moet in het achterhoofd worden gehouden dat landelijk een andere norm wordt gehanteerd voor lage inkomens.⁴ De cijfers zijn dus niet één op één te vergelijken.

⁴ <https://www.cbs.nl/nl-nl/artikelen/nieuws/2018/46/meer-huishoudens-met-risico-op-armoede-in-2017/lage-inkomensgrens>

Kinderen in minimahuishoudens in 2017		
	Waddinxveen ⁵	Nederland
Aantal kinderen tot 18 jaar	5.541	3.258.823
Aantal kinderen tot 18 jaar in minimahuishoudens/gezinnen met laag inkomen	431	277.000
Percentage kinderen in minimahuishoudens/gezinnen met laag inkomen	7,8%	8,5%

Bron: CBS en Divosa, 2017

- Schoolverzuim:** Het aantal meldingen van schoolverzuim lag het afgelopen schooljaar hoger dan het schooljaar ervoor. Het gaat om 106 gevallen, oftewel zo'n 3% van het totaal aantal leerplichtige kinderen. Onder schoolverzuim wordt hierbij verstaan dat een kind structureel te laat komt en/of lessen verzuimt. Dit schoolverzuim heeft vaak te maken met gezinsproblematiek en/of sociaal emotionele problemen van de leerling. Belangrijke achtergrondinformatie is dat er een nieuwe leerplichtambtenaar (van Bureau leerlingzaken) is gestart in Waddinxveen die nauw contact onderhoudt met de scholen. Mogelijk wordt hierdoor meer gemeld. Daarnaast is het aantal leerplichtige kinderen uit Waddinxveen licht gestegen.

Meldingen schoolverzuim leerlingen 5-16 jaar	
2015-2016	100
2016-2017	64
2017-2018	106

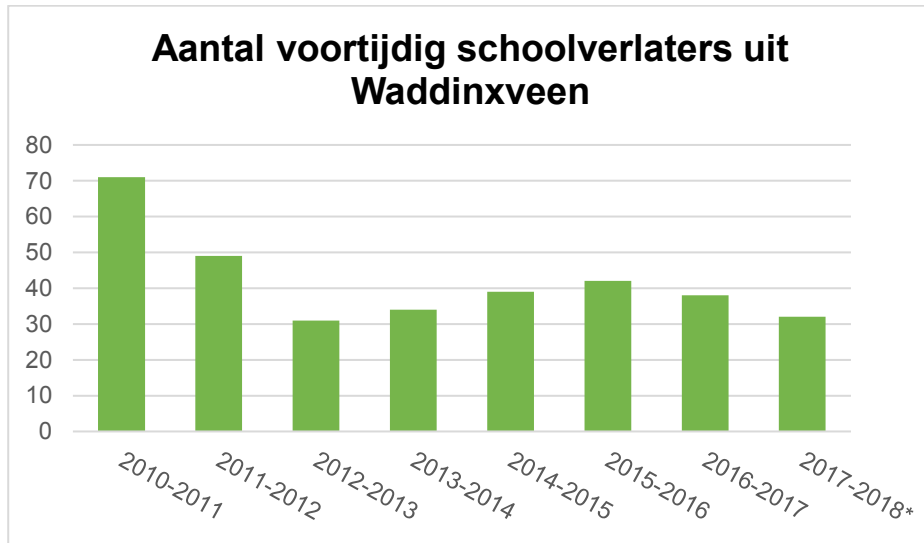
Bron: Bureau leerlingzaken, 2019

- Voortijdig schoolverlaten:** Voortijdige schoolverlaters (vsv'ers) zijn jongeren van 12 tot 23 jaar die zonder startkwalificatie het onderwijs verlaten. Een startkwalificatie is een havo of vwo diploma of minimaal een

⁵ Waddinxveen hanteert een inkomensgrens van 130% van de bijstandsnorm voor minima.

mbo-2 diploma. Zonder een dergelijke startkwalificatie is de kans op duurzaam geschoold werk kleiner.

Uit onderstaande tabel is af te lezen dat het aantal jongeren uit Waddinxveen dat zonder startkwalificatie het onderwijs verlaten heeft is gedaald (percentueel van 1,68% naar 1,47%). Hiermee is Waddinxveen één van de weinige gemeenten die een daling laat zien. Landelijk is het aantal vsv'ers gestegen (van 1,75% naar 1,89%).⁶

Bron: RMC regio 27, 2019

Leefstijl

Leefstijl heeft een grote impact op de gezondheid van kinderen. Een ongezonde leefstijl op jonge leeftijd betekent vaak ook een ongezonde leefstijl op latere leeftijd.⁷ In deze analyse zijn gegevens verzameld op het gebied van bewegen, het gebruik van genotsmiddelen en seksuele gezondheid.

⁶ <https://www.onderwijsincijfers.nl/kengetallen/onderwijs-algemeen/leerlingen-en-studenten/prestaties-voortijdig-schoolverlaten/landelijke-vs-v-cijfers>

- **Bewegen:** Bewegen is gezond voor alle leeftijdsgroepen. Voor kinderen van 4 tot 18 jaar wordt aangeraden om minstens een uur per week matig intensief te bewegen. Daarnaast is het voorkomen van veel stilzitten belangrijk voor de gezondheid van kinderen.

Het percentage 10 en 11-jarigen dat wekelijks aan sport doet ligt onder het regionaal gemiddelde. Van de overige leeftijdsgroepen zijn er geen actuele cijfers.

% 10/11 jarigen dat wekelijks aan sport doet	
Waddinxveen	84%
Hollands Midden	88%

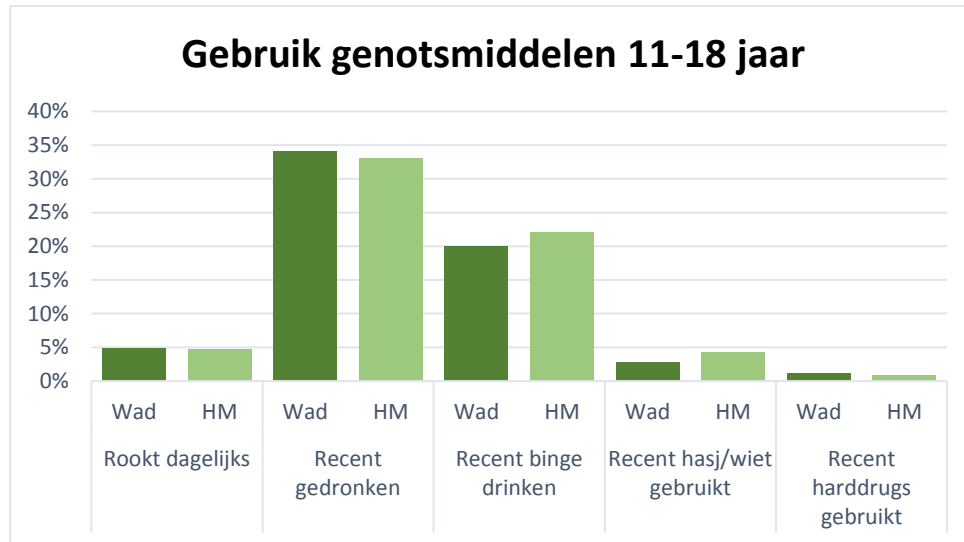
Bron: GGD HM (2017)

- **Gebruik genotsmiddelen:** Hieronder staan cijfers over roken, drankgebruik, binge drinken en drugsgebruik van jongeren (11 tot 18 jaar) in Waddinxveen vergeleken met de gemiddelde cijfers in de regio. Het is belangrijk om hierbij in het achterhoofd te houden dat in 2013 de leeftijdsgrens voor alcohol nog niet was verhoogd. 4,8% van de jongeren in Waddinxveen gaf in 2013 aan dagelijks te roken. Dit percentage is vergelijkbaar met de regio. Het percentage jongeren dat recent gedronken had verschilde sterk per leeftijdsgroep. Van de jongeren tussen de 11 en 13 jaar had 6% recent gedronken. Bij jongeren van 14 en 15 was dit 33% en bij jongeren tussen de 16 en 18 80%. Verder deed 20% van de jongeren aan binge drinken, oftewel, bij één gelegenheid vijf of meer glazen alcohol drinken. Ook hier zijn sterke verschillen per leeftijdsgroep te zien. Van de groep 16-18 jarigen had 53% recent aan binge drinken gedaan.

Tot slot laten cijfers van de GGD zien dat 12% van de jongeren weleens hasj of wiet heeft gebruikt. In de leeftijdsgroep tussen de 16 en 18 jaar gaat het om 34%. Recent hasj/wiet gebruik kwam in 2013 bij 2,8% van de jongeren voor en bij 5,5% van de jongeren tussen de 16 en 18 jaar. Het

⁷ <https://www.ggdzw.nl/wp-content/uploads/2018/11/Factsheet-Leefstijl-overgewicht-voeding-en-bewegen-2007-kinderen.pdf>

gemiddelde van alle leeftijdsgroepen ligt onder het regionaal gemiddelde. Als het gaat om het gebruik van harddrugs heeft 10,9% van de jongeren tussen de 16 en 18 jaar ooit gebruikt. 1,2% van deze groep had recent harddrugs gebruikt. Het gemiddelde over de leeftijdsgroepen die recent heeft gebruikt (1,2%) ligt heel iets boven het regionaal gemiddelde (0,9%).

Bron: GGD HM, 2013

Gezonde start

De eerste 1000 dagen van een kind zijn cruciaal voor een goede start.⁸ De gezondheid van een kind voor, tijdens en na de geboorte is een belangrijke voorspeller van fysieke en mentale problemen op latere leeftijd. Sommige kinderen hebben een valse start en beginnen daardoor met een achterstand aan zijn of haar leven.⁹

⁸ <https://assets.ncj.nl/docs/6e17f99e-74a0-4a41-a0ee-df5f65f994ab.pdf>

⁹ <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/publicaties/2018/09/12/actieprogramma-kansrijke-start>

- **Genotmiddelen tijdens zwangerschap:** Roken tijdens de zwangerschap levert allerlei risico's op voor de ongeboren baby. Zo vergroot het de kans op een miskraam, is het risico op vroeggeboorte hoger en zijn er risico's voor het geboortegewicht. Ook het gebruik van alcohol en drugs is schadelijk tijdens de zwangerschap. Dit is afhankelijk van de mate van gebruik en het moment van de zwangerschap. Alcoholgebruik kan bijvoorbeeld leiden tot groeiachterstand en kans op schade van de hersenen.¹⁰ 9% van de zwangere vrouwen in Waddinxveen rookt, drinkt of gebruikt drugs tijdens de zwangerschap (cijfers van de GGD, uit 2017). Voor de regio Hollands Midden ligt dit percentage lager, op 6%.
- **Echtscheiding:** Het aantal kinderen dat in Waddinxveen betrokken is bij echtscheiding is de afgelopen jaren ongeveer gelijk gebleven. Dit aantal is vergelijkbaar met het landelijk gemiddelde. Het gaat om zo'n 60 kinderen per jaar die hierbij betrokken zijn. Het gaat dan om ontbonden huwelijken (en dus niet om ongetrouwde ouders die uit elkaar gaan).

Kinderen betrokken bij echtscheiding van alle huishoudens met kinderen			
	2017	2016	2015
Waddinxveen	1,1%	1,0 %	1,1%
Nederland	1,0%	1,0%	1,0%

Bron: Gezondheidsatlas Hollands Midden

¹⁰ <https://www.cjgnoordwijkerhout.nl/pagina/zwanger/gezondheid-en-voeding/genotmiddelen/alcohol/586486u>

- **Kindermishandeling:** Veilig Thuis is een door de gemeente aangewezen instantie binnen de GGD om advies, hulp en ondersteuning te bieden bij huiselijk geweld en kindermishandeling. Zij geven aan de ene kant advies en behandelen daarnaast meldingen van huiselijk geweld en kindermishandeling. In 2017 zijn vanuit Waddinxveen 9 meldingen gedaan van kindermishandeling en vechtscheidingen. In totaal zijn er in de regio Hollands Midden 258 meldingen hiervan binnengekomen bij Veilig Thuis. In 2017 is het aantal meldingen uit Waddinxveen ten opzichte van 2016 met twee gestegen (van 7 naar 9). In de regio is er ook sprake van een stijging van de meldingen (Bron: Veilig Thuis Hollands Midden).
- **Jong moederschap:** Het aantal tienermoeders in Nederland neemt al jaren af.¹¹ In 2010 waren dit er 3.207 en in 2018 1.984. In Waddinxveen gaat het om een klein aantal: in 2017 ging het om 3 tienermoeders en in 2018 om 6.

Seksualiteit

Seksuele gezondheid is één van de thema's waar de GGD Hollands Midden onderzoek naar doet en interventies voor opzet. Het gaat hierbij om de aan-/afwezigheid van ziekte en de beleving van seksualiteit. Onderwerpen waar aandacht aan wordt besteed zijn de preventie van seksueel overdraagbare aandoeningen (soa's), onbedoelde zwangerschap en de preventie van seksueel overschrijdend gedrag. Dit laatste onderwerp is in deze analyse opgenomen. Daarnaast zijn cijfers opgenomen van jong moederschap onder het thema 'gezonde start'.

- **Ongewenste seksuele ervaring:** In 2013 gaf 3,1% van de Waddinxveense jongeren aan weleens een seksuele ervaring met een jongere te hebben gehad zonder dat hij/zij dat wilde. Dit ligt onder het regionaal gemiddelde.

Ongewenste seksuele ervaring met een jongere				
	Totaal	11-13 jaar	14-15 jaar	16-18 jaar
Waddinxveen	3,1%	0,8%	5,0%	3,3%
Hollands Midden	3,4%	-	-	-

Bron: GGD HM, 2013

¹¹ <https://www.nji.nl/nl/Databank/Cijfers-over-Jeugd-en-Opvoeding/Cijfers-per-onderwerp/Tienermoeders>

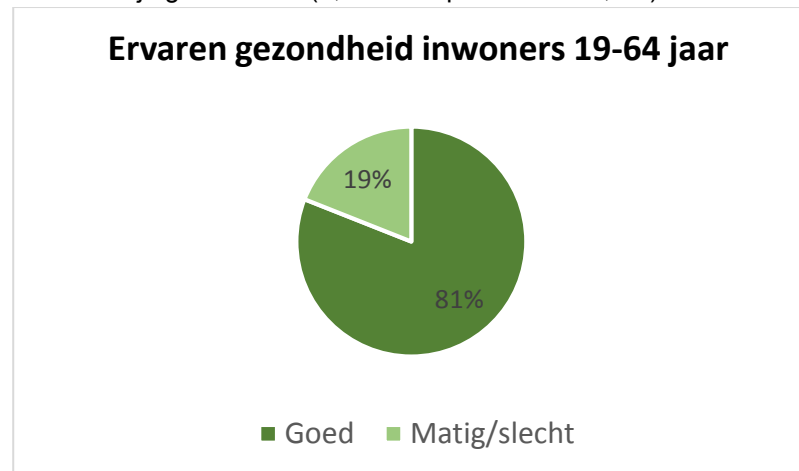
Cijfers volwassenen

Hieronder volgen cijfers van inwoners in Waddinxveen in de leeftijd van 19-64 jaar op het gebied van gezondheid. Het aandeel volwassenen in Waddinxveen bedroeg in 2018 z'n 57%. Er zijn cijfers verzameld over ervaren gezondheid, lichaamsfuncties, mentaal welbevinden, participatie en leefstijl.

Ervaren gezondheid

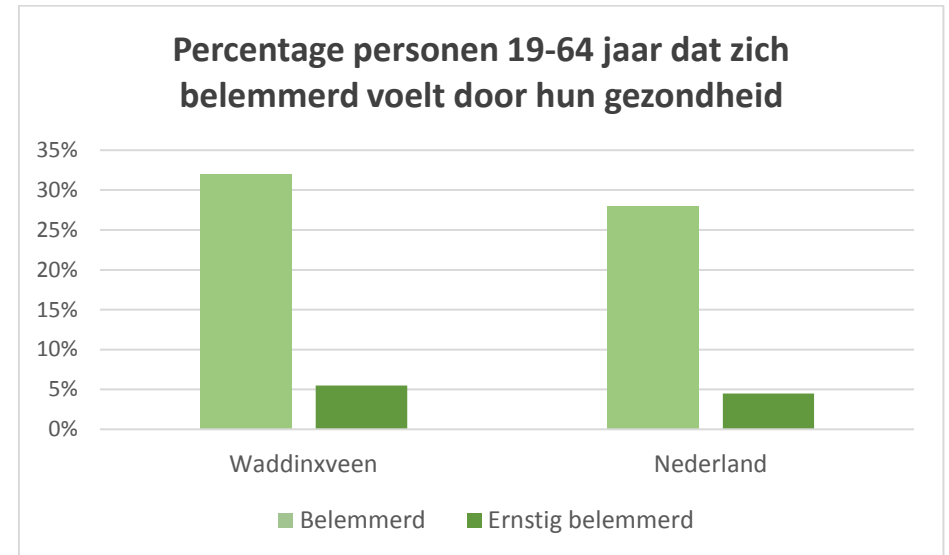
In deze paragraaf zijn cijfers opgenomen over de ervaren gezondheid van volwassenen in Waddinxveen, de mate waarin zij zich belemmerd voelen door hun gezondheid en het gebruik van huisartsen zorg.

- **Ervaren gezondheid:** Onderdeel van de gezondheidspeiling voor volwassenen is de ervaren gezondheid van volwassenen in Waddinxveen. Hieruit is af te lezen dat 81% van de volwassenen zijn/haar eigen gezondheid als goed ervaart en 19% als matig/slecht. Het percentage volwassenen dat zijn/haar gezondheid als slecht ervaart ligt iets boven het landelijk gemiddelde (4,8% ten opzichte van 3,8%).

Bron: GGD HM, 2016

- **Belemmerd door gezondheid:** In Waddinxveen voelde 32% van de volwassenen zich in 2016 belemmerd vanwege de gezondheid. 5,5% hiervan voelde zich ernstig belemmerd. Dit ligt in beide gevallen iets boven het regionaal en landelijk gemiddelde.

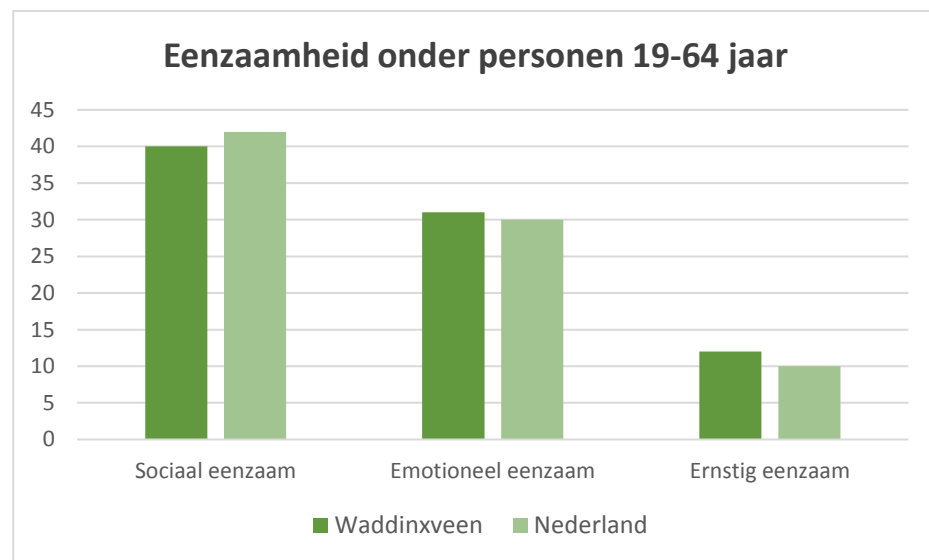
Bron: GGD 2016

- **Gebruik huisartsenzorg:** In Waddinxveen maakte 79,2% van de verzekerden gebruik van de huisartsenzorg in 2016. Hierbij gaat het om de eerstelijnszorg van huisartsen (exclusief POH-GGZ). Dit percentage is ongeveer stabiel geweest tussen 2011 en 2016. Landelijk lag dit op 78,4% (Bron: Vektis). In Waddinxveen werd dus relatief meer gebruik gemaakt van de huisartsenzorg.

Mentaal welbevinden

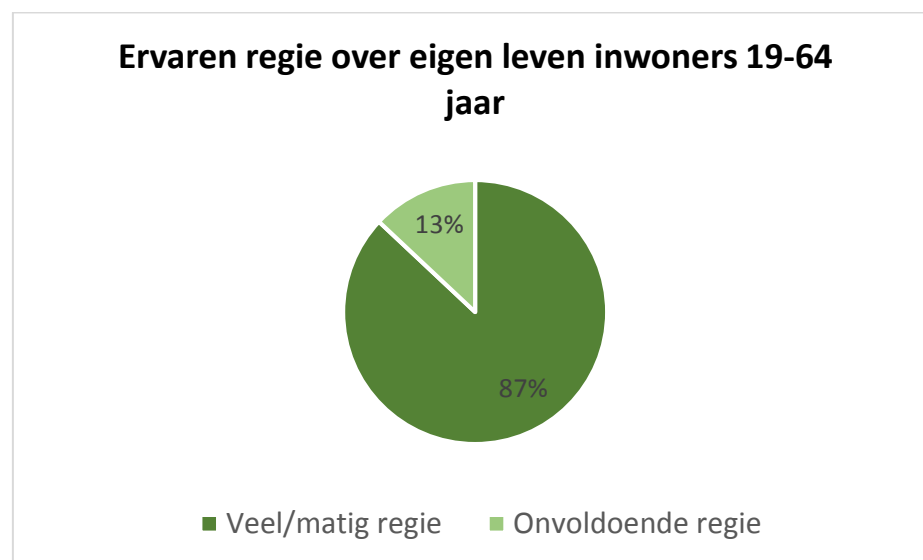
Op het gebied van mentaal welbevinden zijn cijfers opgenomen over eenzaamheid, ervaren regie en risico op angst/depressie opgenomen.

- **Eenzaamheid:** De GGD HM heeft onderscheid gemaakt in sociale eenzaamheid (aantal/kwaliteit persoonlijke relaties minder dan gewenst), emotionele eenzaamheid (gemis aan intimiteit in persoonlijke relaties) en ernstige eenzaamheid (een ervaren onplezierige of ontoelaatbaar gemis aan bepaalde sociale relaties). Sociale eenzaamheid kwam in 2016 bij 40% van de volwassenen in Waddinxveen voor. Dit lag iets onder het landelijk gemiddelde (42%). Emotionele eenzaamheid kwam bij 31% voor en ernstige eenzaamheid bij 12%. Dit is vergelijkbaar met het landelijk gemiddelde.

Bron: GGD HM, 2016

- **Ervaren regie:** De GGD HM heeft de ervaren regie van inwoners in kaart gebracht. 13% van de volwassenen in Waddinxveen ervoer onvoldoende regie over eigen leven. Dat lag boven het landelijk en regionaal gemiddelde (9 en 8%). Dit is gemeten met zeven stellingen over de mate van controle die iemand ervaart.
- **Risico op angst/depressie:** 7% van de inwoners tussen de 19 en 64 jaar heeft een hoog risico op angst/depressie. Hierbij gaat het om inwoners die de afgelopen twaalf maanden een hoog risico hebben gehad op een angststoornis of depressie, gemeten via de K10-schaal.¹² Dat is gelijk aan de regio en de landelijke cijfers.

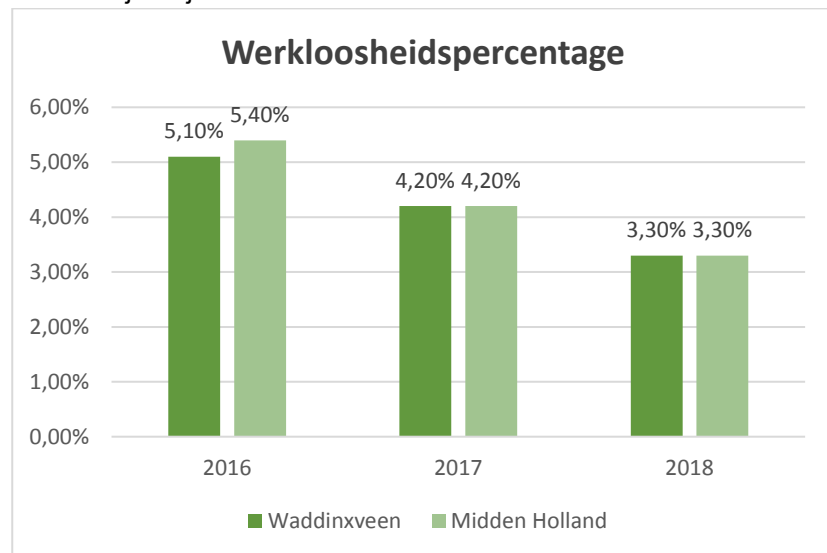
Bron: GGD HM, 2016

¹² Dit is de Kessler Psychological distress scale, een vragenlijst voor de screening van angst en depressie.

Participatie

Onder participatie verstaan we een actieve deelname aan de maatschappij. Dit is één van de pijlers van positieve gezondheid. In deze analyse zijn voor dit thema cijfers opgenomen over werkloosheid, opleidingsniveau, de mate waarin volwassenen vrijwilligerswerk doen en het aantal mantelzorgers/mantelzorg ontvangers.

- **Werkloosheid:** Het werkloosheidspercentage is gedaald sinds 2016. Dit komt overeen met de regionale en landelijke trends. Als het gaat om inwoners met een bijstandsuitkering ging het in 2017 om 2,2% van de inwoners boven de 18 jaar en in 2018 om 2,1%. Dit ligt ver onder de landelijke cijfers.¹³

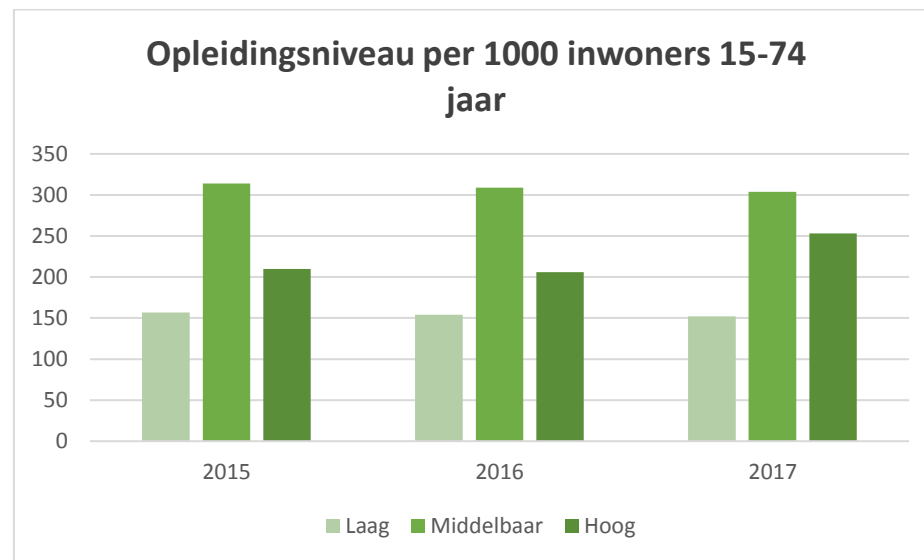

Bron: CBS

¹³ <https://www.waarstaatjegemeente.nl/dashboard/Werk-en-inkomen>

¹⁴ Laag onderwijs: omvat onderwijs op het niveau van basisonderwijs, het vmbo, de eerste 3 leerjaren van havo/vwo en de entreeopleiding, de voormalige assistentenopleiding (mbo1)

- **Opleidingsniveau:** Qua opleidingsniveau is het aantal hoogopgeleide inwoners (HBO of WO niveau) gegroeid. In 2015 waren 210 inwoners per 1000 inwoners in de leeftijd 15 tot 74 hoogopgeleid. In 2017 lag dit op 253. Het aantal laag en middelbaar opgeleiden is ongeveer gelijk gebleven.¹⁴

Bron: CBS

- **Vrijwilligerswerk:** Het aantal inwoners tussen de 19 en 64 jaar dat vrijwilligerswerk doet ligt hoog in Waddinxveen. In 2016 deed 36% van deze bevolkingsgroep vrijwilligerswerk (bron: GGD HM). In Nederland lag dit op 29%. Hierbij hebben we het over onbetaald werk dat in georganiseerd verband wordt uitgevoerd, bijvoorbeeld bij een sportvereniging, kerkbestuur of school.

Middelbaar: Het hoogst behaalde onderwijsniveau is middelbaar onderwijs. Dit omvat de bovenbouw van havo/vwo, de basisberoepsopleiding (mbo-2), de vakopleiding (mbo-3) en de middenkader- en specialistenopleidingen (mbo-4). Het hoogst behaalde onderwijsniveau is hoog onderwijs. Dit omvat onderwijs op het niveau van hbo of wo.

- **Mantelzorg:** Onder mantelzorger wordt door de GGD HM iemand verstaan die gedurende drie maanden of langer 8 of meer uur per week zorg aan een bekende geeft als deze voor langere tijd ziek, hulpbehoevend of gehandicapt is. Een relatief groot percentage van de Waddinxveense inwoners was in 2016 mantelzorger (16% ten opzichte van 14% landelijk en in de regio).

Mantelzorg 19-64 jaar		
	Waddinxveen	Hollands Midden
Mantelzorger	16%	14%
Belast door geven mantelzorg	2,6%	2%
Mantelzorg ontvangen	3,3%	2,3%

Verder zien we dat 2,6% van de inwoners tussen de 19 en 64 jaar aangaf zich tamelijk zwaar belast, zeer zwaar belast of overbelast te zijn door het geven van mantelzorg. Dit is hoger dan het regionaal en landelijk gemiddelde (beiden 2%). Verder is ook het aantal volwassen inwoners dat mantelzorg ontvangen heeft hoger dan het regionaal gemiddelde (2,3%).

Leefstijl

Op het gebied van leefstijl onder volwassenen zijn in deze analyse cijfers opgenomen over sporten, beweging, gewicht en genotsmiddelen.

- **Sporten en beweging:** 49% van de inwoners tussen de 19 en 64 jaar sportte één of meer dagen per week. In Nederland ligt dit percentage op 56% en in de regio Hollands Midden zelfs op 59%.

% personen 19-64 jaar dat één of meer dagen per week sport	
Waddinxveen	49%
Hollands Midden	59%
Nederland	56%

Bron: GGD HM, 2016

Als we kijken naar de mate waarin deze doelgroep voldoende beweging krijgt dan lag het percentage hoger, op 59%. Dit is vergelijkbaar met het landelijk gemiddelde maar onder het regionaal gemiddelde. Het verschil is iets minder groot. Bij het vaststellen van dit percentage is gekeken naar de toen geldende Nederlandse Norm Gezond Bewegen.¹⁵

% personen 19-64 jaar met voldoende beweging	
Waddinxveen	59%
Hollands Midden	63%
Nederland	60%

Bron: GGD HM, 2016

- **Gewicht:** 48% van de inwoners in deze doelgroep had in 2016 een gezond gewicht. Dat betekent dat zij geen over- of ondergewicht hadden aan de hand van de Body Mass Index. Dit percentage ligt lager dan het regionaal en landelijk gemiddelde. Als we kijken naar overgewicht ligt het percentage op 51%. Dit is hoger dan het regionaal en landelijk gemiddelde. 12% hiervan had ernstig overgewicht. Dit is wel vergelijkbaar met de regio en de landelijke cijfers.

% personen 19-64 jaar met gezond gewicht	
Waddinxveen	48%
Hollands Midden	52%
Nederland	60%

Bron: GGD HM, 2016

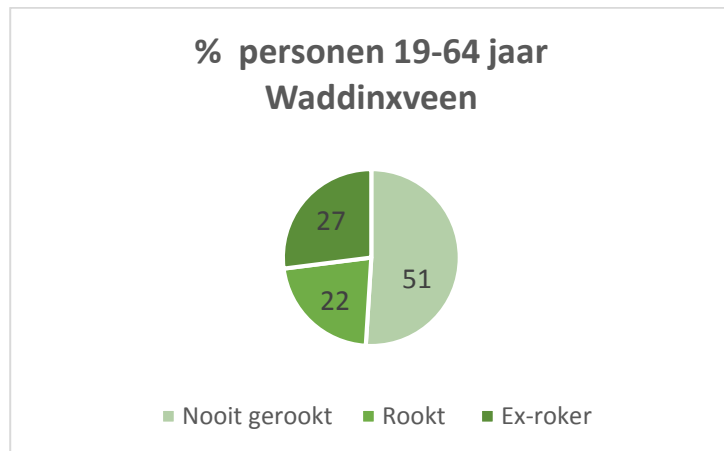
¹⁵ Deze norm was in 2016 dat mensen minimaal 5 dagen per week matig intensief bewegen. De norm is nu strenger.

% personen 19-64 jaar met overgewicht		
	Overgewicht	Ernstig overgewicht
Waddinxveen	51%	12%
Hollands Midden	46%	13%
Nederland	46%	13%

Bron: GGD HM 2016

Landelijk is het aantal personen met overgewicht sterk gestegen. In 1990 had zo'n 23% van de volwassenen overgewicht. In 2017 was dit opgelopen tot zo'n 49%. Het percentage mensen met ernstig overgewicht is in deze periode verdubbeld. De laatste jaren is de stijging iets afgevlakt.

- **Genotsmiddelen:** In 2016 had 51% van de inwoners tussen de 19 en 64 jaar nog nooit gerookt. 22% rookte wel en 27% had in het verleden gerookt. Het percentage rokers is vergelijkbaar met het landelijk gemiddelde (dat lag op 23%). Landelijk is het percentage rokers gedaald van 25% naar 23%. In Waddinxveen was een beperkte daling te zien, van 23% naar 22%.¹⁶

Bron: GGD HM 2016

¹⁶ <https://www.volksgezondheidszorg.info/onderwerp/alcoholgebruik/cijfers-context/trends#node-trend-alcoholgebruik-volwassenen>

Als het gaat om overmatig drinken dan kwam dit bij 4,6% van de inwoners in de leeftijdsgroep voor. Onder overmatig drinken wordt verstaan dat er minstens 21 glazen alcoholhoudende drank per week (voor mannen) of 14 glazen per week (voor vrouwen) wordt gedronken. Dit ligt onder het landelijk gemiddelde. In Waddinxveen is dit percentage iets gedaald, van 6% in 2012 naar 4,6% in 2016. Landelijk is dit percentage van 8% naar 7% gegaan.¹⁷

% personen 19-64 jaar dat overmatig drinkt	
Waddinxveen	4,6%
Hollands Midden	7,2%
Nederland	7,0%

Bron: GGD HM 2016

¹⁷ <https://www.volksgezondheidszorg.info/onderwerp/alcoholgebruik/cijfers-context/trends#node-trend-alcoholgebruik-volwassenen>

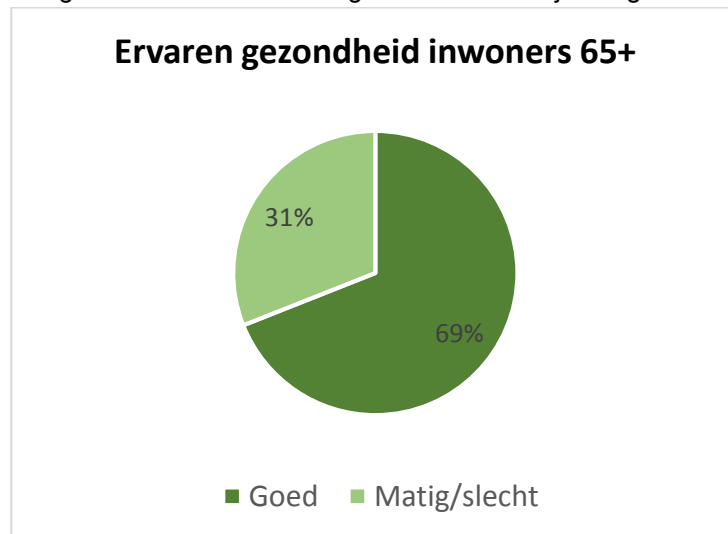
Cijfers ouderen

Hieronder volgen de verzamelde cijfers over de gezondheid van ouderen in Waddinxveen. Het aandeel ouderen (65+) in Waddinxveen bedroeg in 2018 20%.

Ervaren gezondheid

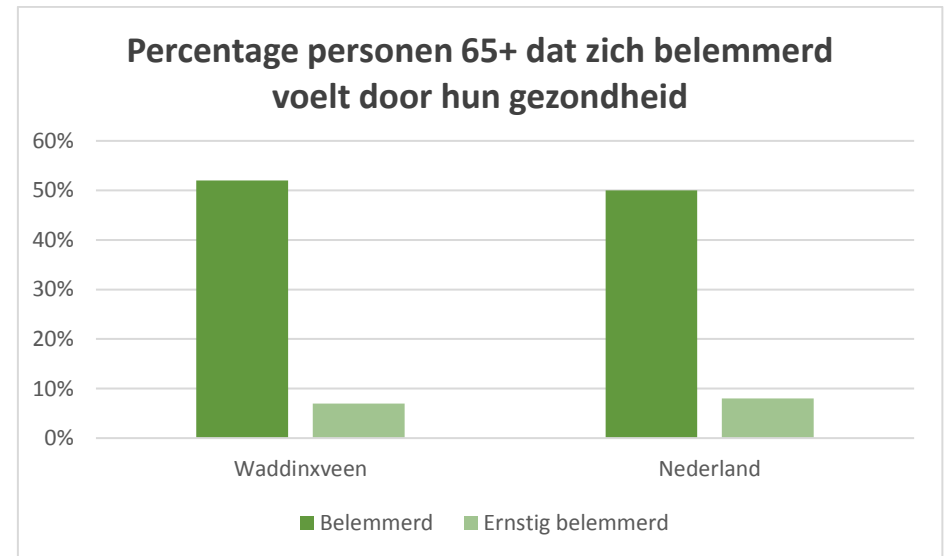
Deze paragraaf beschrijft hoe ouderen hun eigen gezondheid ervaren. Dit is gebaseerd op onderzoek van de GGD in 2016. Er zijn cijfers opgenomen van de ervaren gezondheid en de mate waarin ouderen zich belemmerd voelen door hun gezondheid.

- **Ervaren gezondheid:** Ouderen ervaren hun gezondheid minder goed dan mensen onder die leeftijd. 69% van de ouderen ervaaarde hun gezondheid als goed. Van de overige ouderen ervaaarde 5% hun gezondheid als slecht. Ouderen in Waddinxveen ervaaarden hun gezondheid beter dan regionaal en landelijk het geval was.

Bron: GGD HM 2016

- **Belemmerd door gezondheid:** In Waddinxveen voelde 52% van de ouderen zich in 2016 belemmerd vanwege gezondheid. 7% voelde zich ernstig belemmerd. Dit ligt redelijk in lijn met het regionaal en landelijk gemiddelde.

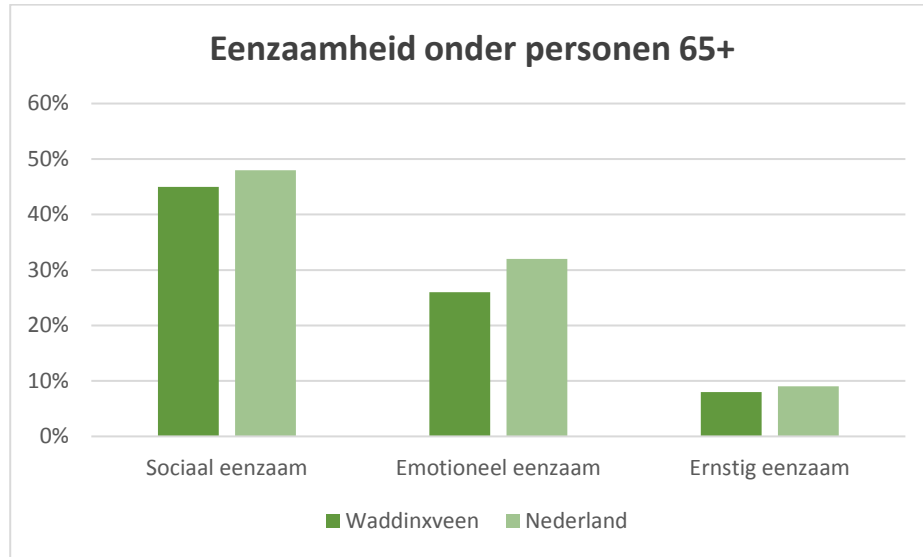
Bron: GGD HM 2016

Mentaal welbevinden

Deze paragraaf bevat cijfers als het gaat om het mentaal welbevinden van ouderen in Waddinxveen. Specifiek zijn cijfers over eenzaamheid, ervaren regie en het risico op angst/depressie opgenomen.

- **Eenzaamheid:** De GGD HM heeft onderscheid gemaakt in sociale eenzaamheid (aantal/kwaliteit persoonlijke relaties minder dan gewenst), emotionele eenzaamheid (gemis aan intimiteit in persoonlijke relaties) en ernstige eenzaamheid (een ervaren onplezierige of ontoelaatbaar gemis aan bepaalde sociale relaties). Sociale eenzaamheid kwam in 2016 bij

45% van de ouderen in Waddinxveen voor. Dit lag onder het landelijk gemiddelde (48%). Emotionele eenzaamheid kwam bij 26% voor (lager dan het landelijk gemiddelde van 32%) en ernstige eenzaamheid bij 8% (dit was vergelijkbaar met het landelijk en regionaal gemiddelde).

- Ervaren regie:** De GGD HM heeft de ervaren regie van inwoners in kaart gebracht. 14% van de ouderen in Waddinxveen ervaaarde onvoldoende regie in 2016. In de regio lag dit op 16% en landelijk 15%. Dit is gemeten met zeven stellingen over de mate van controle die iemand ervaart. Het aandeel ouderen met ervaren gebrek aan regie lag niet veel hoger dan het aandeel volwassenen.
- Risico op angst/depressie:** 3,1% van de ouderen in Waddinxveen had in 2016 een verhoogd risico op angst/depressie.¹⁸ Dit ligt lager dan het regionaal (4,9%) en landelijk gemiddelde (4,6%).

Participatie

In hoeverre nemen ouderen in Waddinxveen deel aan de samenleving? In deze paragraaf staan cijfers over de mate waarin ouderen vrijwilligerswerk doen, aan activiteiten deelnemen en in hoeverre mantelzorg ontvangen/verleend wordt.

- Vrijwilligerswerk:** 31% van de ouderen in Waddinxveen deed in 2016 vrijwilligerswerk. Hierbij hebben we het over onbetaald werk dat in georganiseerd verband wordt uitgevoerd, bijvoorbeeld bij een sportvereniging, kerkbestuur of school. Dat percentage is lager dan het percentage van inwoners onder de 65 jaar. Het percentage lag in lijn met de regionale en landelijke trends.
- Activiteiten:** De GGD heeft in de volwassenen- en ouderenpeiling van 2016 ook gevraagd of inwoners wekelijks één of meer activiteiten doen, zoals op bezoek gaan of bezoek ontvangen, uitoefenen van een hobby, oppassen op kinderen, activiteit van werk of moskee bezoeken, etc. Bij 78% van de ouderen was dit het geval. In de regio lag dit percentage op 80%.
- Mantelzorg:** Waar het relatieve aantal mantelzorgers (personen die gedurende drie maanden of langer 8 of meer uur per week zorg aan een bekende geeft als deze voor langere tijd ziek, hulpbehoevend of gehandicapt is) onder volwassenen in 2016 hoger lag dan het regionaal gemiddelde lag dit voor inwoners van 65+ eronder (15%). Het percentage ouderen dat mantelzorg ontving was ook iets lager dan het gemiddelde in de regio.

¹⁸ Gemeten aan de hand van de K-10 schaal, de Kessler Psychological distress scale. Dit is een vragenlijst voor de screening van angst en depressie.

Mantelzorg 65+		
	Waddinxveen	Hollands Midden
Mantelzorger	15%	16%
Belast door geven mantelzorg	1,6%	2%
Mantelzorg ontvangen	8%	9%

Bron: GGD HM, 2016

Leefstijl

Als het gaat om de leefstijl van ouderen kijken we in deze analyse naar sport en beweging, gewicht, overmatig alcoholgebruik van de doelgroep en cijfers over roken.

- **Sport en beweging:** Onderzoek van de GGD HM wijst uit dat in 2016 34% van de ouderen één of meer dagen per week sportte. Dat is ongeveer gelijk met het landelijk gemiddelde. Regionaal ligt dit percentage iets hoger (37%).

% personen 65+ jaar dat één of meer dagen per week sport	
Waddinxveen	34%
Nederland	35%

Bron: GGD HM 2016

Als we breder kijken, naar beweging, zien we dat de ouderen in Waddinxveen gemiddeld meer beweging krijgen dan landelijk het geval is. 74% van de ouderen in Waddinxveen krijgt voldoende beweging (volgens de Nederlandse Norm Gezond Bewegen). Landelijk is dit 72%.

% personen 65+ jaar met voldoende beweging	
Waddinxveen	74%
Nederland	72%

Bron: GGD HM 2016

- **Gewicht:** 45% van de ouderen in Waddinxveen heeft een gezond gewicht. Dit percentage ligt iets lager dan bij volwassenen onder de 65 jaar (48%). Verder ligt het percentage boven het regionale (41%) en landelijk gemiddelde (40%).

% personen 65+ jaar met gezond gewicht	
Waddinxveen	45%
Nederland	40%

Bron: GGD HM 2016

In onderstaande tabel zijn de cijfers opgenomen van overgewicht onder ouderen in Waddinxveen. 54% van deze groep had in 2016 overgewicht waarvan 15% ernstig overgewicht. Beide percentages liggen onder het landelijk gemiddelde.

% personen 65+ jaar met overgewicht		
	Overgewicht	Ernstig overgewicht
Waddinxveen	54%	15%
Nederland	59%	17%

Bron: GGD HM 2016

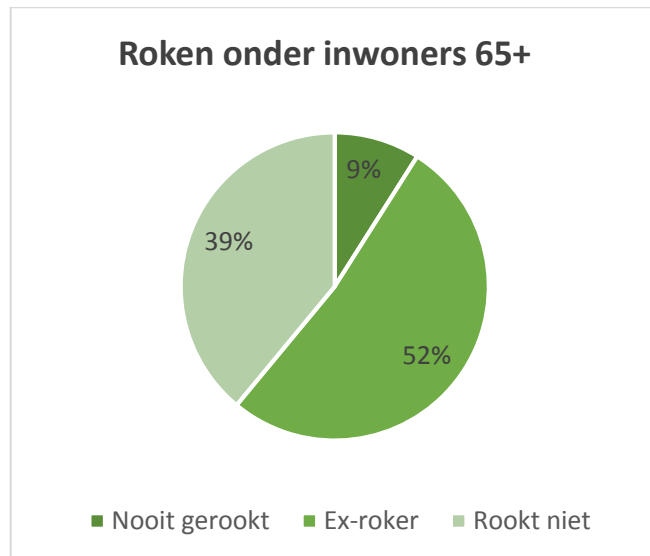
Ouderen worden gezien als risicogroep voor overgewicht. Naarmate mensen ouder worden neemt dit risico toe. Vooral bij mensen die met pensioen zijn gegaan na een actieve baan neemt het lichaamsgewicht vaak toe.¹⁹

- **Genotsmiddelen:** Overmatig alcoholgebruik kwam in 2016 in vergelijkbare mate voor bij ouderen en volwassenen in Waddinxveen. 5% van de ouderen dronk overmatig (onder volwassenen was dit 4,6%). Hierbij gaat het bij mannen om minstens 21 glazen alcohol per week en voor vrouwen om minstens 14 glazen. Dit verschil tussen volwassenen en ouderen was er landelijk ook. Het cijfer van overmatig

¹⁹ <https://www.loketgezondleven.nl/gezonde-gemeente/overgewicht/cijfers-en-feiten-overgewicht>

drinken onder ouderen ligt wel onder het regionaal (10%) en landelijk gemiddelde (8%). Tussen 2012 en 2016 zijn de percentages gelijk gebleven.

Als we kijken naar de cijfers over roken dan zien we dat dit ver onder het gemiddelde bij volwassenen lag. 9% van de ouderen gaf aan te roken in 2016. Onder volwassenen gaf 22% dit aan. Van de ouderen had 52% ooit gerookt en 39% had nog nooit gerookt. Het percentagerokers onder ouderen is in Waddinxveen gedaald van 12% in 2012 naar 9% in 2016.

GGD HM, 2016